

KÖNYVTÁRMOZI

dfm vk

DEÁK FERENC MEGYEI
ÉS VÁROSI KÖNYVTÁR

| módszertani kiadvány

EGY KÖNYVTÁRNYI ÉLMÉNY 2.

KÖNYVTÁRMOZI

MÓDSZERTANI KIADVÁNY

KÖNYVTÁRI FOGLALKOZÁSOK FORGATÓKÖNYVEI

DEÁK FERENC MEGYEI ÉS VÁROSI KÖNYVTÁR
ZALAEGERSZEG
2021

EGY KÖNYVTÁRNYI ÉLMÉNY 2.

Szerkesztők

CZIRÁKYNÉ TÓTH EDIT
DÓRÁNÉ Mészáros ANIKÓ
KELEMEN JUDIT

ISSN: 2786-1333

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ

CIGÁNYMESEK. DOJA, A CIGÁNYTÜNDÉR / 7

9 - 10 éves korosztály részére

Czirákyné Tóth Edit

A HAZUDÓS EGÉR / 19

9 - 10 éves korosztály részére

Tóth Renáta

A NÉGYSZÖGLETŰ KERESZT FERDŐ. VACSKAMATI VIRÁGJA / 31

5 - 8 éves korosztály részére

Déri Adrienn

A WALESI BÁRDOK / 41

12 - 13 éves korosztály részére

Dóráné Mészáros Anikó

A KISKAKAS GYÉMÁNT FÉLKRAJCÁRJA / 53

7 - 9 éves korosztály részére

Czirákyné Tóth Edit

GYÖNGYVIRÁG PALKÓ / 63

9 - 10 éves korosztály részére

Horváthné Jóna Mária

MAGYAR NÉPMESÉK. KACOR KIRÁLY / 77

7 - 10 éves korosztály részére

Takácsné Giczi Hajnalka

MESÉK MÁTYÁS KIRÁLYRÓL. EGYSZER VOLT BUDÁN KUTYAVÁSÁR / 85

9 - 12 éves korosztály részére

Sámson Bernadett

MESÉK MÁTYÁS KIRÁLYRÓL. FURCSA LÁTOGATÓK / 99

9 - 10 éves korosztály részére

Gyapay Vera

VIZÍPÓK - CSODAPÓK 13. ŐSZI SZÉL / 111

4 - 6 éves korosztály részére

Tóth Renáta

Hat esztendővel ezelőtt, 2015. október 5-én, az Országos Könyvtári Napok keretében indult el a KönyvtárMozi elnevezésű szolgáltatás, az Informatikai és Könyvtári Szövetség és a Kecskemétfilm Kft. kezdeményezésére, melynek támogatására együttműködési készségét fejezte ki a Dunatáj Alapítvány, a MaNDA, a NAVA, az MTVA, a Nemzeti Kulturális Alap és a Magyar Művészeti Akadémia is. Az új kezdeményezés célja, ahogy Ramháb Mária, az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnöke megfogalmazta „a kulturális alapellátás részeként a magyar filmkultúra kiemelkedő értékeinek bemutatása a kistélepülésen élőknek könyvtári szolgáltatás keretében, illetve olyan kulturális alapú közösségszerveződés segítése, amely együttes élményének a film világát tekinti.”

A KönyvtárMozi tehát nem mozi, de nem nélkülözheti a filmélményt – arra építjük fel a bemutatóval egybekötött közösségi alkalmat, foglalkozást. Az elmúlt években munkatársaink sok tapasztalatot szereztek, sokféle foglalkozási módot kipróbáltak, hogy vonzóvá tegyék ezt a szolgáltatást – az Informatikai és Könyvtári Szövetség is számos szakmai tapasztalatcserét szervezett, kiadványokat bocsátott a rendelkezésünkre, bővült a felhasználható filmek köre. Így született meg ennek a módszertani kiadványnak az ötlete: könyvtárunk 2020-ban indította útjára az *Egy könyvtárnyi élmény* sorozatát, melynek keretében könyvtárosoknak, pedagógusoknak és más, közösségi-kulturális szolgáltatási területen dolgozó szakembernek kívánunk segítséget nyújtani. Mostani kiadványunkban tíz, zalai könyvtárosok által készített KönyvtárMozi foglalkozás forgatókönyvét adjuk közre - reméljük, minél szélesebb körben tudják hasznosítani.

Kiss Gábor

CIGÁNYMESEK: DOJA, A CIGÁNYTÜNDÉR

I. PROGRAM ADATAI

Programfejlesztő neve:	Czirákyné Tóth Edit
Program időtartama:	60 perc (A foglalkozásra szánt idő és a gyerekek életkora alapján lehet válogatni a feladatokból.)
Célcsoport:	kisiskolás, 3-4.osztály
Résztvevők száma:	10-25 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- frontális munka
- egyéni munka
- csoportmunka

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- önálló és rugalmas gondolkodás
- anyanyelvi kommunikáció
- együttműködés másokkal
- közösségi szemléletmód
- problémamegoldás
- kognitív képességek fejlesztése (figyelem, emlékezet, gondolkodás)
- mozgáskoordináció fejlesztése
- önismeret
- szociális kompetenciák, érzékenyítés

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- vetítővászon
- projektor
- számítógép/laptop
- kis hangszóró
- stabil internetkapcsolat
- pendrive

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- mesetotó /1. melléklet/
- tulajdonságok (emberekről) kartonon /2. melléklet/
- képek mesebeli és hétköznapi lényekről /3. melléklet/
- tulajdonságok a szállakokról /4. melléklet/
- képek zászlókról /5. melléklet/
- papírok
- tollak

1.3 Előkészületek:

- a projektor és a számítógép beüzemelése
- belépés a KönyvtárMoziba
- a mese beállítása a kezdéshez
- a cigány himnusz magyar változatának kikeresése és beállítása az interneten
- az eszközök kikészítése
- a résztvevők számának megfelelő szék/ülőhely elrendezése
- szabad hely biztosítása

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Fogadás, bemutatkozás
- Egymásra hangolódás játékkal
- Bevezető beszélgetés
- Ráhangolódás a témára
- A mese megnézése
- Mesetotó
- A szereplőkre jellemző tulajdonságok
- Mesebeli lények
- Kakukktojás
- Melyik állítás igaz?
- Zászlók felismerése
- Írjál mesét!
- Cigány himnusz meghallgatása
- Értékelés

A program részletes leírása:

FOGADÁS, BEMUTATKOZÁS

Az érkező gyerekeket köszöntjük, bemutatkozunk, elmondjuk a mai találkozás célját.

EGYMÁSRA HANGOLÓDÁS JÁTÉKKAL

A hangulat oldására, az egymásra hangolódásra szolgál ez az önismeretre épülő játék, mely a többiek jobb megismerését is segítheti.

A székeket előzőleg körben helyezük el, minden gyermek leül. A vezető áll, neki nincs széke, s azt mondja: Fúj a szél azokra, akiknek van testvérük. Minden gyerek feláll, akinek van testvére, s egy másik üres székre leül. Közben a vezető is leül egy székre, s akinek nem jutott hely, ő mondja a következő mondatot: pl. Fúj a szél azokra, akiknek barna haja van / akik nadrágban vannak / akik szeretnek nevetni / akiknek van háziállatuk stb.¹

A játék végén a székeket átrendezzük a vetítéshez (szembeállítjuk a vászonnal a székeket).

BEVEZETŐ BESZÉLGETÉS

Kérdésekkel próbáljuk felmérni a gyerekek olvasáshoz való viszonyát, hogy szeretik-e a történeteket, s ezzel felhívjuk a figyelmüket a könyvtárra, a könyvekre.

Emelje fel a kezét, aki szereti a meséket!

Szokott-e olvasni nekik valaki a családból kisebb korukban?

Emelje fel a kezét, aki rendszeresen olvas meséket, történeteket!

Mi a kedvenc meséjük, könyvük? Mindenkit meghallgatunk, aki jelentkezik.

RÁHANGOLÓDÁS A TÉMÁRA

Elmondjuk, hogy egy cigánymesét fogunk megnézni. Előtte egy kicsit körüljárjuk a cigányság fogalmát, kérdéseket teszünk fel, hogy felmérjük az ismereteiket. Ha nem tudják a választ, eláruljuk.

Szerintük honnan származnak a cigányok? Melyik országból? (India)

Hogyan kerültek a világ, s Európa sok országába? (vándorlás) Milyen életmódot folytathattak? (vándorló)

Hogyan nevezik őket hivatalosan az Első Világkongresszusuk, 1971 óta? (roma)

A zenében, táncban nagyon tehetségesek a romák. Tudnak-e képviselőket mondani a mai magyar zenei életből? (pl. Molnár Ferenc Caramel, Gáspár Laci, Oláh Gergő, Pápai Joci, Kökény Attila, Radics Gigi, 100 tagú cigányzenekar stb.)

A MESE MEGNÉZÉSE

Megnézzük a Cigánymesék: Doja, a cigánytündér című filmet a KönyvtárMozi oldalon. (7 perc) <http://konyvtarmozi.hu/filmek.aspx>. (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

MESETOTÓ

A kérdésekkel felmérjük, hogy mennyire figyeltek a gyerekek a mesére.

Felolvassuk a kérdéseket és a három válasz lehetőséget /1. melléklet/. A gyerekek kiválasztják a helyes megoldást.

SZEREPLŐKRE JELLEMZŐ TULAJDONSÁGOK

A mese feldolgozása a szereplők tulajdonságainak megbeszélésével folytatódik. Milyen tulajdonságok jellemezték a szereplőket a mesében? Válogassák ki a gyerekek a jellemzőket, s mondjanak rá példát! Pendrive-ról kivetítjük vagy kinyomtatva felmutatjuk a tulajdonságokat (nem mind igaz a mesére vonatkozóan) /2. melléklet/.

MESEBELI LÉNYEK

A mesékből vagy a rajzfilmekből sok nem valóságos lényt ismerhetnek a gyerekek. Milyen képzeletbeli, mesebeli lények fordulnak elő a mesékben, főként a népmesékben? Sorolják fel, ami eszükbe jut! (Pl. boszorkány, sárkány, ördög, törpe, óriás, táltos paripa, tündér, manó stb.)

KAKUKKTOJÁS

Az előző kérdéshez kapcsolódik ez a feladat. A képek alapján ismerjék fel a gyerekek az általuk esetleg felsorolt lényeket, vagy jöjjenek rá, melyik lény nem valóságos. Kilenc önkéntest kérünk a résztvevők közül, akik szembeállnak a többiekkel. Mesebeli és hétköznapi lényeket ábrázoló képeket adunk a kezükbe. A többiek kiválasztják a képek közül az oda nem illőt, a kakukktojást /3. melléklet/. (A kakukktojás a kéményseprő, a bohóc és a kutya - cica kép.)

MELYIK ÁLLÍTÁS IGAZ?

A mese közben a szüllákok felbukkanása résznél szólok a gyerekeknek, hogy nagyon figyeljenek. Ez a kérdés az emlékezetüket teszteli.

Melyik állítás igaz a szüllákok jellemzői közül?² /4. melléklet/

Felolvasom az állításokat, a gyerekek kiválasztják a jót.

ZÁSZLÓK FELISMERÉSE

Különböző országok zászlaja közé tettük a cigányok zászlaját. A feladat ennek a megismerését szolgálja.

Képek alapján kell megmondani, hogy melyik ország zászlaját ábrázolja, s melyik a romák zászlaja /5. melléklet/ (Magyarország, USA, Egyesült Királyság, roma zászló, Svájc, Európai Unió, Japán, Olaszország, Németország). Pendrive-ról kivetíthetjük vagy képen mutathatjuk őket.

Miről ismerték fel a roma zászlót? (kerék)

Mit jelképezhet a kerék? (vándorló életmódot, utazást)

A kék és zöld szín mit jelképezhet? (a kék sáv az eget, a szabadságot, az istent; a zöld sáv a természetet, a földet, a reményt)

ÍRJÁL MESÉT!

Kreatív, történetalkotó feladat, melyhez fantázia és fogalmazási készség is szükséges. 2-3 fős kiscsoportban dolgozzanak a gyerekek. A kész műveket minden csoport felolvassa a többieknek.

Megadott szavak kötelező felhasználásával (bármilyen sorrendben előfordulhatnak a szövegben) írjanak egy kerek kis történetet, minimum 10 mondatot /6. melléklet/.

CIGÁNY HIMNUSZ MEGHALLGATÁSA

A cigány kultúra része a himnuszuk is. Hallgassuk meg együtt!

<https://www.youtube.com/watch?v=k4g-AobTaHE>

3. ÉRTÉKELÉS

A foglalkozást zárjuk le egy rövid értékeléssel, dicsérettel, hallgassuk meg a gyerekek visszajelzéseit.

A foglalkozás végén megkérjük a gyerekeket, hogy tegye fel a kezét, aki jól érezte magát a foglalkozáson.

Megkérdezzük, mi tetszett nekik a legjobban, s mi tetszett a legkevésbé.

Megdicsérjük őket a foglalkozáson nyújtott teljesítményükért, s megköszönjük a részvételüket.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- irodalmi- és filmélmény szerzése
- tudásgyarapodás
- fogalmazás gyakorlása
- szóbeli megnyilvánulás gyakorlása
- minden résztvevő vegyen részt a foglalkozás feladatmegoldásai során
- csoportban való együttműködés
- a romák jobb megismerése, elfogadása

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

Mesetotó

1. Hol feküdt Doja a mese elején?

- a. réten b. felhőn c. ágyban

2. Min jött le Doja az égből?

- a. létrán b. kötélén c. szivárványon

3. Milyen fülbevaló volt Doja fülében?

- a. karika b. csepp alakú c. szív lakú

4. Hogyan utaztak a cigányok a szigetre?

- a. szekéren b. hajón c. Doja haján

5. Hány éves volt Zurkoja, az idős cigányasszony?

- a. 99 b. 100 c. 101

6. Mit loptak el a cigányok a szállákoktól?

- a. egy aranyat b. egy lovat c. egy kis szállákot

7. Hová tűntek el a szállákok?

- a. elrepültek b. elfutottak c. visszabújtak a föld alá

8. Mi hiányzott a cigányoknak, miért voltak elégedetlenek?

- a. vándorlás b. a régi otthonuk c. a régi ismerősök

2. melléklet

Szereplőkre jellemző tulajdonságok

hazugság, kedvesség, hálátlanság, szorgalom, irigység, kapzsiság, összetartás, hiszékenysé
g, segítőkézség, nyugtalan
ság, önzés, bátorság, oktalanság, lemondás

3. melléklet

Képek mesebeli és hétköznapi lényekről

1

2

3

4

5

6

7

8

9

4. melléklet

A szüllákok jellemzői

Melyik állítás igaz?

Nyakuk: rövid vagy kígyószzerű

Színük: zöld vagy vörös

Patájuk: piros vagy fekete

Hangjuk: nyertő vagy cincogó

Testük: pikkelyes vagy tollas

Mozgásuk: araszoló vagy ugráló

Élőhelyük: föld alatt vagy felhőkben

5. melléklet

Zászlók felismerése

10

11

12

13

14

15

16

17

18

6. melléklet

Írjál mesét!

A megadott szavak:

1. cigányasszony, palota, balettcipő, üveggömb, miniszter, kapológép
2. gördeszka, cigánylány, dezodor, varázstükör, mobiltelefon, kávéfőző
3. beszélő fa, hegedű, medve, cigányfiú, szótár, mosógép
4. cigány férfi, templom, edzőcipő, sárkány, napszemüveg, vonat
5. kutya, hógolyó, cigánygyerekek, kacsalábon forgó palota, nyakkendő, harangjáték

Hivatkozás:

1. <http://sucika67.hu/2014/01/22/szekfoglalo-szobai-jatekok/> [letöltve: 2021.04.20.]
2. Koleszár Márta (szerk.) 2017. *Cigánymesék: Színezők és fejtörők játékos kedvének.* Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár, Kecskemét. 24.

Felhasznált irodalom:

Koleszár Márta (szerk.) 2017. *Cigánymesék: Színezők és fejtörők játékos kedvének.* Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár, Kecskemét.

Internetes források jegyzéke:

1. <https://pixabay.com/hu/illustrations/t%C3%B6rp%C3%A9k-az-elfek-als%C3%B3nadr%C3%A1g-gn%C3%B3mok-1374159/> [letöltés: 2021.04.20.]
2. <https://pixabay.com/hu/vectors/%C3%B6rd%C3%B6g-v%C3%B6r%C3%B6s-d%C3%A9mon-rajzfilm-s%C3%A1t%C3%A1n-29973/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
3. <https://pixabay.com/hu/vectors/rajzfilm-teremtm%C3%A9ny-t%C3%BCnd%C3%A9rn%C5%91-1297770/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
4. <https://pixabay.com/hu/vectors/s%C3%A1rk%C3%A1ny-dragonos-fekete-2802000/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
5. <https://pixabay.com/hu/illustrations/boszork%C3%A1ny-broom-halloween-kalap-1454061/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
6. <https://pixabay.com/hu/vectors/boh%C3%B3c-bolond-boldog-vicces-1295519/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
7. <https://pixabay.com/hu/vectors/baba-dekor%C3%A1ci%C3%B3-macska-kutya-megt%C3%B6m-2024311/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
8. <https://pixabay.com/hu/vectors/egyszarv%C3%BA-k%C3%A9k-éz%C3%BCst-ci%C3%A1n-l%C3%A1ny-1237449/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
9. <https://pixabay.com/hu/illustrations/k%C3%A9m%C3%A9nysepr%C5%91-l%C3%B3here-k%C3%A9m%C3%A9ny-vonul-5144868/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
10. <https://pixabay.com/hu/vectors/magyarorsz%C3%A1g-z%C3%A1sl%C3%B3-nemzeti-magyar-26906/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
11. <https://pixabay.com/hu/illustrations/amerikai-z%C3%A1sl%C3%B3-usa-z%C3%A1sl%C3%B3-2144392/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
12. <https://pixabay.com/hu/photos/egy%C3%BClt-kir%C3%A1lys%C3%A1g-z%C3%A1sl%C3%B3-2702679/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
13. <https://pixabay.com/hu/photos/sv%C3%A1jc-sv%C3%A1jci-lobog%C3%B3-z%C3%A1sl%C3%B3-2697277/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
14. <https://pixabay.com/hu/vectors/eur%C3%B3p%C3%A1ban-eur%C3%B3pai-uni%C3%B3-z%C3%A1sl%C3%B3-155191/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
15. <https://pixabay.com/hu/vectors/z%C3%A1sl%C3%B3-jap%C3%A1n-nemzet-nemzeti-orsz%C3%A1g-32177/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
16. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/10/Flag_of_the_Romani_people.svg/1280px-Flag_of_the_Romani_people.svg.png [letöltve: 2021. 04. 20.]
17. <https://pixabay.com/hu/vectors/z%C3%A1sl%C3%B3-olaszorsz%C3%A1g-160485/> [letöltve: 2021. 04. 20.]
18. <https://pixabay.com/hu/vectors/n%C3%A9metorsz%C3%A1g-z%C3%A1sl%C3%B3-%C3%A1llampolg%C3%A1rs%C3%A1g-31017/> [letöltve: 2021. 04. 20.]

A HAZUDÓS EGÉR (LÁZÁR ERVIN MESÉJE NYOMÁN)

I. PROGRAM ADATAI

Programfejlesztő neve:	Tóth Renáta
Program időtartama:	60 perc
Célcsoport:	3-4. osztály
Résztvevők száma:	10-20 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- kooperatív struktúrák
- csoportos munka feladatok
- páros munka
- frontális, prezentáló, ismeretközlő módszer a foglalkozás vezetőjétől
- slow work („időt hagyni, lassan dolgozni” - típusú feladatok alkalmazása)

Csoport(os)munkánál fontos: a csoportalakításnál fontos, hogy irányított legyen. A foglalkozásvezető jelöli ki, hogy milyen módon történjen a csoportalakítás.

Páros munkánál fontos: irányítottság a foglalkozásvezető részéről. Ne a véletlenre, vagy korábbi jó barátságra - kapcsolatokra bízunk, mert így nem érvényesül a differenciált csoportalakítás. Lehetőséget kell biztosítani, hogy a gyengébben teljesítő tanuló egy „ügyesebbel” összekerülve jobban szerepelhessen!

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- anyanyelvi kommunikáció
- kognitív képességek fejlesztése (figyelem, emlékezet, gondolkodás)
- új ismeretek feldolgozása
- kulturális kifejezőkészség, szókincs bővítés
- türelem és társas elfogadás
- közösségi szabálytudat, társas kapcsolatok fejlesztésére
- kommunikációs ismeretek befogadása és alkalmazása
- önismeret fejlesztése
- természettudatos gondolkodás támogatása
- mozgókép-kultúra fejlesztése
- vizualitás, és kreatív szemlélet formálása
- kreatív alkotótechnikák megismerése

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- vetítővászon
- projektor
- számítógép/laptop
- hangfal
- stabil internetkapcsolat

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- vetítéshez: szőnyeg, kanapé, babzsák, ülőke, párna
- kézműves foglalkozáshoz: asztal, szék
- ceruza, zsírkréta, filccsomag, dekorációs anyagok
- színes kartonra nyomtatott álarcok
- olló; gumi az álarchoz; flipchart tábla, vagy csomagolópapír, vagy nagyobb rajzlap az activity játék rajzolásához
- papírlap a névjegykártyához (10 cm x 5 cm), fonál; lyukasztógép

1.3 Előkészületek:

- a projektor és a számítógép üzemképes állapota
- belépés a KönyvtárMoziba
- a mese beállítása a kezdéshez
- a foglalkozás során használt eszközök előkészítése
- a résztvevők számának megfelelő mozis élményhely (babzsák, kanapé, szőnyeg, ülőke) elrendezése
- kézműves foglalkozáshoz asztal és szék előkészítése

A terem elrendezésénél fontos:

- alkalmas legyen arra, hogy a vetítést mindenki kényelmesen, egymást nem zavarva nézhesse, (babzsák fotelek, kanapé, szőnyeg, párnák, ülőke, stb.)
- a kézműves foglalkozás helyszínének kialakítása (asztal, szék)

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Köszöntés, bemutatkozás
- Mozgásos rímjáték
- Ráhangolódás a mesére
- A mese megnézése
- Játékos totó
- Activity a meséhez
- Kézműves program
- Közös fotó az egerekről
- Értékelés, elköszönés

A program részletes leírása:

KÖSZÖNTÉS, BEMUTATKOZÁS

A foglalkozásra érkező gyerekeket köszöntjük, bemutatkozunk, elmondjuk a találkozás célját, programját.

MOZGÁSOS RÍMJÁTÉK: KUKTA-BUKTA; RITTY-ROTTY

A résztvevők egymásra hangolódását segíti egy bevezető játék: a gyerekek körben állnak, középen áll egy játékvezető, aki először a foglalkozásvezető lesz. A következő 2-2 rímpárt kell megjegyezniük: kukta-bukta; ritty-rotty. A játékvezető középen áll, és mondja az első rímet, pl.: kukta, amelyik gyerekre rámutat, annak a szó rímpárját kell mondania, azaz bukta; vagy ritty erre a válasz rotty; a cél, hogy minél gyorsabban válaszoljanak a gyerekek. Ha mindenki sorra került, a foglalkozásvezető kijelöl maga helyett kiszámolóval egy másik játékvezetőt. (pl.: Ecc-pecc kimehetsz, vagy Antanténusz)

RÁHANGOLÓDÁS A MESÉRE

A gyerekeket a bemutatott mese témájára készítjük fel, kedvet csinálunk a történethez, kíváncsivá, motiválttá tesszük őket.

- **Találós kérdés az állatokról:** Minden gyerek szereti az állatokat, és a találós kérdés jó lehetőség az ismereteik bővítésére. Ráhangolódunk a mesefilm témájára: találós kérdéseket teszünk fel a gyerekeknek az állatok témaköréből /1. melléklet/. Az egyik megfejtés az egér.
- **Ismeretközlés az egerekről:** Beszélgessünk egy kicsit a gyerekekkel az egerekről!

- Ki látott már egeret? Hol élnek az egerek? (erdőben, mezőn, egérlyukban) Mivel táplálkoznak az egerek? (magok, gyümölcs, sajt) Milyen egy egér? Sorold fel a külső és belső tulajdonságait! (kicsi, szürke, félénk, okos, gyors)
- **Képzeld el:** A gyerekek becsukják a szemüket, és elképzelik, hogy ők egerek. A foglalkozásvezető kérdéseket tesz fel nekik, s meghallgatunk mindenkit: Mit csináltak éppen? Mit gondoltok, hogyan telik egy egércsalád mindennapja? Pl.: alvás, élelemszerzés, egérlyuk takarítás.
- **Egérmesék:** Ismernek-e a gyerekek olyan meséket, melyek egerekről szólnak? Soroljanak fel címeket! Pl. Népmesék: A béka, a kolbász és az egér; Az egér farkincája; A egerek; A macska meg az egér barátsága; Arany László: A macska és az egér;
- **Disney mesék:** Mickey egér, Stuart Little a kiséger kalandjai, Elvitte a víz, Macskafogó, Egér a Marson.
- **Egér névjegykártya készítése:** A foglalkozásvezető nem biztos, hogy ismeri a csoportot, ez jó hangulatoldó feladat is. Előre készítsük el és vágjuk ki a kártyákat, ezeket lyukasztógéppel kilyukaszthatjuk, fonalat fűzünk bele és odaadhatjuk a gyerekeknek.
- A feladat játékos fantázia megmozgató is. Kérdezzük meg egyenként őket: Ha egér lennél, milyen nevet adnál magadnak? Írd fel egy papírra! Ezt a nyakukba is akaszthatják, a foglalkozás alatt így szólíthatjuk őket! /2. melléklet/ pl.: (Cini, Mazsi, Sajti)

A MESE MEGNÉZÉSE

Megnézzük A hazudós egér című mesét a KönyvtárMozi oldalon. [http://konyvtarmozi.hu/filmek.aspx](http://konyvtarmoz.hu/filmek.aspx) (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

JÁTÉKOS TOTÓ

A gyerekeknek játékos kérdéseket teszünk fel a mese alapján, a leggyorsabban jelentkezőt felszólítjuk. Ha van apró könyvtári ajándék (toll, ceruza, könyvjelző, azzal is jutalmazhatjuk a legfürgébb tanulót, ha helyes a megfejtése). /3. melléklet/

ACTIVITY A MESÉHEZ

Ez a népszerű játék kedvelt a gyerekek körében. Az előre elkészített kártyákból (a szó-kártyákon 6 tevékenység van) húznak a tanulók, elolvassák a feladatot magukban. Ha nehéznek tartják, akkor a könyvtárosnak vagy a foglalkozásvezetőnek is megmutathatják. Ezután el kell mutogatni, vagy le kell rajzolni a feladványt /4. melléklet/.

KÉZMŰVES PROGRAM

Haza vihető egér álarcot készítünk a gyerekekkel. Kiosztjuk az előre elkészített egérsablont, a gyerekek kivágják, színezik és díszítik, majd gumival feltehetik /5. melléklet/.

KÖZÖS FOTÓ AZ „EGEREKRŐL”

Ha van rá lehetőség, akkor készítsünk közös fotót az egérkékről, ezt kinyomtatva ajándékba is adhatjuk. Ha csak egyet tudunk kinyomtatni, akkor a csoport közös könyvtármozis emléke is lehet, szépen mutathat az iskolai osztályukban.

3. ÉRTÉKELÉS

A foglalkozás végén megkérjük a gyerekeket, hogy értékeljék a programot:

- „A mai napban az tetszett,...” a foglalkozás értékelése egyéni vélemények megfogalmazása. Melyik játék tetszett? Mik voltak az érdekes feladatok? Tetszett a mese? Szívesen vennél részt még KönyvtárMozi foglalkozáson?
- **A motivációs ajándék kiosztása:** A gyerekeket jutalmazhatjuk, motiválhatjuk, erre a célra kiosztjuk nekik az ajándékkártyákat, melyeket előre kinyomtattunk és kivágtunk. /6. melléklet/
- Megköszönjük a gyerekeknek a munkájukat, és elbúcsúzunk tőlük.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- közösségi szemlélet kialakulása
- irodalmi- és filmélmény szerzése
- tudásgyarapodás/ismeretbővítés
- szóbeli megnyilvánulás erősítése
- csoportmunka fejlesztése
- elfogadás, érzékenyítés fontossága
- együttgondolkodás, közös feladatmegoldásban való részvétel

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

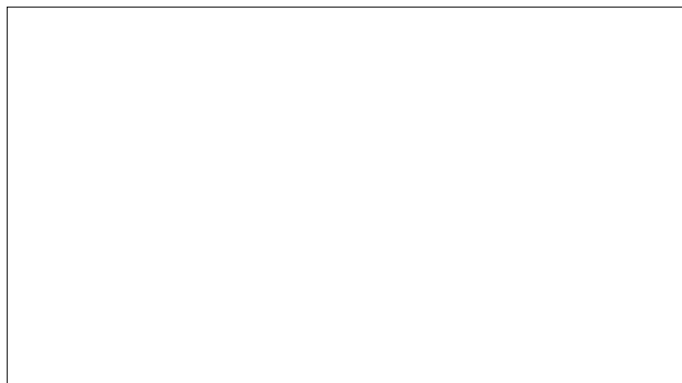
Állatos találós kérdések¹

Melyik állat a megfejtés?

1. Éppen olyan, mint egy kefe, mégsem fészülködhetsz vele. (sün)
2. Zöld színű és fürge vagyok, hogyha farkam elvesztem, nemsokára lesz egy újabb, mivel újra növeszttem. (gyík)
3. Fúr-farag, de mégsem ács, kopog, mint a kalapács. Fák orvosa, doktora, erdőben az otthona. (harkály)
4. Icipici lánynak pettyes a ruhája, kezedre ül, elszáll, s csak bámulsz utána. (katica)
5. Nincsen hangom, nem beszélek, tiszta vízben vígan élek. (hal)
6. Sziklaszirten tanyázik, levegőben vadászik. Csőre horgas, karma nagy, magas égből le- lecsap. Szeme éles, nincs hibája, ő a madarak királya.(sas)
7. Szürke színű a bundája, hosszú, vékony farkincája, finom sajt a vacsorája, ravasz macska les reája.(egér)
8. Éjjel, nappal hálót szövök, és azon át föl-le jövök. (pók)
9. Vízben élek, brekegek, ismertek-e, gyerekek? Szúnyoglábon élek, a gólyától félek. (béka)
10. Szemétdombon hetykén állok, virradatkor kiabálok. (kakas)
11. Forog-morog, füstölög, lábad elé sündörög. Ha igazán szereted, ne adj neki kenyeret! Csak jó csontot, s nem lesz rá gondod. (kutya)
12. Lassan vánszorogva mászom, a házamat sose látom. (csiga)

2. melléklet

Egér névjegykártya sablon (2db)

3. melléklet

Mesetotó

1. Ki a mese írója?

- a. Lázás Ervin b. Lázár Ervin c. Nem ismerjük

2. Milyen tulajdonsága volt az egérnek?

- a. éhes volt b. sokat beszélt c. hazudós volt

3. Mely állatok nem szerepeltek a mesében?

- a. borz, róka, mókus b. farkas, kos, őz c. tyúk, pulyka, galamb

4. Mit tanácsolt az egér a verembe esett farkasnak?

- a. várjon, hív segítséget b. melegítsen be, és ugorjon ki c. ledob neki egy kötelet és kihúzza

5. Hogyan bánt el a kos a rókával?

- a. oldalba öklelte a rókát, és két jókora pofont lekent neki b. borsot tört az orra alá
c. megkötözte és egy fa alatt hagyta

6. Mit ajándékozott az egér a feleségének?

- a. egy doboz mogyorót b. harangvirágot c. pipacsot

4. melléklet

Egéralarc

5. melléklet

Activity kártyák

AZ EGÉR AJÁNDÉKOT VISZ A
FELESÉGÉNEK, EGY HARANGVIRÁGOT

AZ EGÉR ÉSZREVESZI
A FARKAST A VEREMBEN

A FARKAS EDZENI KEZD, HOGY KI
TUDJON UGRANI A VEREMBŐL

AZ EGÉR TALÁLKOZIK A KOSSAL

A KOS ÖSSZEVESZIK A RÓKÁVAL

AZ EGÉR ELBÚJT A VAKONDTÚRÁS
MÖGÉ

AZ EGÉR ODAADJA A
HARANGVIRÁGOT A FELESÉGÉNEK

AZT MESÉLTE AZ EGÉR,
HOGY A CSILLAGOKBAN LAKOTT

6. melléklet

Motivációs kártyák

Hivatkozás:

1. https://www.csaladinet.hu/hirek/gyerekneveles/jatekok_zenek_foglalkoztatok/28368/23_jatekos_talalos_kerdes_allatokrol [letöltve: 2021.05.31.]

Felhasznált irodalom:

Lázár Ervin 2016. *A hazudós egér*. In: Lázár Ervin: A hétfejű tündér. Móra Könyvkiadó, [Bp.]
Padisák Mihály 1990. *Mindenki játékoskönyve*. Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest.

Internetes források jegyzéke:

1. <http://manokucko.hu/farsangi-alarc-otletek-sablonokkal/> [letöltve: 2021.05.31.]
2. <https://hu.pinterest.com/pin/793759503048109953/> [letöltve: 2021.05.31.]

A NÉGYSZÖGLETŰ KERÉK ERDŐ: VACSKAMATI VIRÁGJA

I. PROGRAM ADATAI

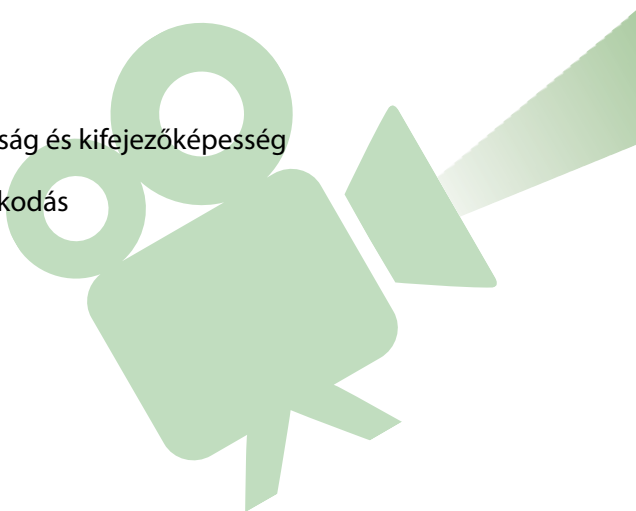
Programfejlesztő neve:	Déri Adrienn
Program időtartama:	45 perc
Célcsoport:	- óvodások - kisiskolás, 1-2. osztály
Résztevők száma:	10-20 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- frontális munka
- egyéni munka
- csoportmunka

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- anyanyelvi kommunikáció
- digitális kompetencia
- esztétikai-művészi tudatosság és kifejezőképesség
- önálló és rugalmas gondolkodás
- közösségi szemléletmód
- kézügyesség fejlesztése

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- televízió vagy projektor
- számítógép/laptop

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- cicás színező /1. melléklet/
- cica sablon /2. melléklet/
- olló
- ragasztó
- színes ceruza, filc

1.3 Előkészületek:

- projektor és a számítógép beüzemelése
- belépés a KönyvtárMoziba
- a mese beállítása a kezdéshez
- székek, ülőhelyek elhelyezése a film megtekintéséhez
- terem berendezése székekkel, kis asztalokkal a kézműves foglalkozáshoz
- szükséges eszközök kihelyezése az asztalokra
- könyvnézegetéshez a könyvek előkészítése

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Köszöntés, ráhangolódás a foglalkozásra
- A Vacskamati virágja című film megtekintése
- Beszélgetés a meséről, a szereplőkről
- Macskákkal, születésnappal kapcsolatos játékos feladatok
- Kézműves foglalkozás
- Könyvnézegetés

A program részletes leírása:

KÖSZÖNTÉS, RÁHANGOLÓDÁS A FOGLALKOZÁSRA

A csoport köszöntése után bemutatkozunk, s elmondjuk röviden, hogy mi az a KönyvtárMozi (a kistélepi könyvtárakban a KönyvtárMozi projekt keretein belül országszerte nézhetünk kiváló hazai filmeket).

Ráhangolódásként beszélgetünk a mese írójáról, Lázár Ervinről, s a Négyszögletű Kerek Erdő című könyvéről.

Ki volt Lázár Ervin? (1936–2006. Magyar író, meseíró)

Elmondjuk, hogy „A Négyszögletű Kerek Erdő Lázár Ervin Kossuth-díjas magyar író 1985-ben megjelent gyermekregénye. A kötet, vagyis Dömdödöm és társainak története 1986-ban elnyerte az Év Könyve jutalmat. A Négyszögletű Kerek Erdő olyan önálló mesék füzére, melyet a szereplők személye tesz egységessé, a könyvnek nincs összefüggő története, bár néhány ponton találkozunk korábbi kalandokra történő utalásokkal, mégis a történetek önállóan is egy-egy kerek egész mesét adnak. A történet hőseit Mikkamakka vezeti a hétköznapi világból a mesei erdőbe. Mikkamakka kulcsfontosságú szereplője a történetnek, a gyermekként civakodó, egymást nehezen megértő szereplők indulatait bölcs nyugalommal csendesíti, ráadásul a külső veszedelmet az ő megérkezésével tudják legyőzni, és ő az, aki mindig pontosan érti, mit mond Dömdödöm.”¹

Megkérdezzük, hogy milyen Lázár Ervin meséket ismernek? (Lázár Ervin könyveiből kötetbemutató van elhelyezve az asztalon. Szegény Dzsoni és Árnika, A kisfiú és az oroszlánok, A Négyszögletű Kerek Erdő, Bab Berci kalandjai, A nagyravágyó fekete-rigó, A legkisebb boszorkány, A fába szorult hernyó, A Hétfejű Tündér, Berzsián és Dideki)

A MESE MEGNÉZÉSE

Megnézzük A Négyszögletű Kerek Erdő: Vacskamati virágja című mesét a Könyvtár-Mozi oldalon <http://www.konyvtarmozi.hu/filmek.aspx>. (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

BESZÉLGETÉS A FILMRŐL, A SZEREPLŐKRŐL

Megkérdezzük, hogy miről szolt a mese? (Vacskamatinak sincs minden kedden születésnapja, de április 15-én, kedden, igen. Barátai suspitoltak, összedugták a fejüket, sutyuru-mutyuru, s meglepték egy cserép virággal. Lila is volt, zöld is volt, sárga is meg kék is volt, csuda egy virág volt. Vacskamati nem öntözte a virágot, ezért elhervad.)

Megkérjük a gyerekeket, hogy árulják el, mikor van a születésnapjuk?

Melyik volt a legjobb ajándék, amit kaptak a születésnapjukra?

Mikor van Vacskamati születésnapja? (kedd, április 15.)

Kik a mese szerplői?

- Mikkamakka (Miska macska, Lázár Ervin lánya nem tudta kimondani)
- Vacskamati (A feleségéről mintázta a figurát)
- Szörnyeteg Lajos (a legjobb szívű behemót)
- Ló Szerafin (a kék paripa, lócsoda)
- Aromo (a fékezhetetlen agyvelejű nyúl)
- Dömdödöm (aki mindenre csak azt mondja: dömdödöm)
- Bruckner Szigfrid (a kiérdemesült cirkuszi oroszlán)
- Nagy Zoárd (a lépkedő fenyőfa)

Milyen színű Vacskamati virágja? (lila, zöld, sárga, kék)

Miért maradt a virág Vacskamatinál?

Vajon ápolta később a virágot?

Milyennek képzelik el a gyerekek a négyszögletű kerek erdőt?

Csoportokat alakítunk ki és a gyerekek megbeszélnek, hogy milyennek képzelik a négyszögletű kerek erdőt. Amikor végeztek, a szóvivő összefoglalja a csoportban elhangzottakat.

MACSKÁKKAL KAPCSOLATOS JÁTÉKOS FELADATOK

Macskás közmondásokat, szólásokat gyűjtöttünk össze. Megkérdezzük, hogy melyik mit jelent, mikor szoktuk mondani őket?

Nem árul zsákbamacskát. (megmondja, amit gondol)

Kerülgeti, mint macska a forró kását. (kitér a válasz elől)

Játszik vele, mint macska az egérrel. (szórakozik vele)

Mindig talpra esik, akár a macska. (ügyes)

Alamuszi macska nagyot ugrik. (jellemtelen ember váratlanul kellemetlen meglepetést okozhat)

Nem jó az alvó macskát felkelteni. (Veszélyes dolog a szunnyadó indulatokat felkorbácsolni.)²

A témához kapcsolódóan macskás találós kérdéseket teszünk fel:

A bajusza égnek áll,
a borbélyhoz mégse jár.
A konyhában üldögél,
egeret fog, azzal él.
Mi az?
(macska)

Kifele megy, befele áll,
befele jön, kifele áll,
fölfele megy, lefele áll,
lefele megy, fölfele áll.
Mi az?
(macska farka)

Olyan vagyok, mint egy macska,
csak hogy félelmetes fajta.
Bundám csíkos, fogam hegyes,
harapásom rettenetes.
Mi az?³
(tigris)

Egy cicás színezővel folytatjuk a foglalkozást. Hány cica rejtőzött el a fán? /1. melléklet/ A képet színes ceruzával vagy filccel színezzék ki a gyerekek és számolják meg, hány macska van a képen. (6 db macska)

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁS

Elvihető ajándékként papír cicát készítünk a gyerekekkel. /2. melléklet/

A kinyomtatott cica sablont a gyerekek a vonal mentén kivágják, a megfelelő helyen behajtják, majd összeragasztják.

KÖNYVNÉZEGETÉS

Az előre odakészített könyveket megnézegetik a gyerekek.

3. ÉRTÉKELÉS

A program során folyamatos visszajelzések adása, a végén ajándékként elvihetik a kiszínezett képet és az elkészített cica figurát.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

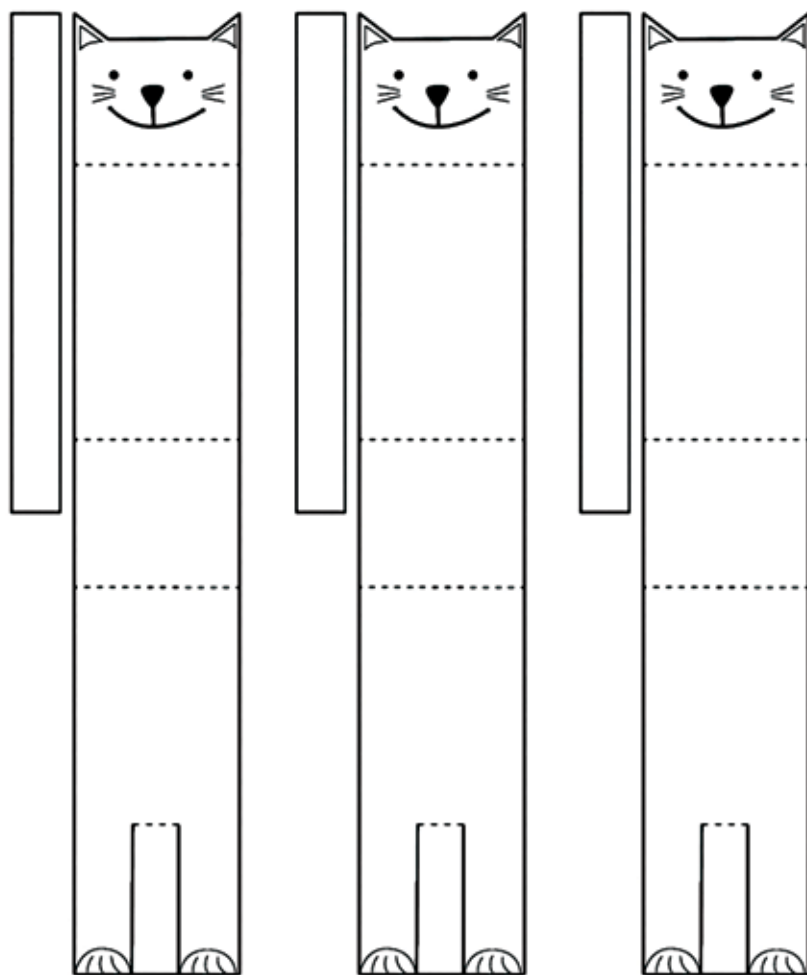
- a program végére a résztvevők magabiztosabb mozgása könyvtári környezetben
- közösségformálódás igénye
- csoportban való együttműködés megvalósulása
- korosztályuknak megfelelő szókincs használatával vélemény megfogalmazása
- könnyen, toleráns módon működjenek együtt társaikkal
- minden résztvevő vegyen részt a foglalkozás feladatmegoldásai során

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

4

Hivatkozás:

1. https://hu.wikipedia.org/wiki/A_N%C3%A9gysz%C3%B6glet%C5%B1_Kerek_Erd%C5%91 [Letöltve: 2021. 05. 16.]
2. Sándor Csilla Mária (szerk.) [2021]. *Csodaceruza*, 20. 114. sz. 7.
3. Sándor Csilla Mária (szerk.) [2021]. *Csodaceruza*, 20. 114. sz. 17.
4. Sándor Csilla Mária (szerk.) [2021]. *Csodaceruza*, 20. 114. sz. 7.
5. Sándor Csilla Mária (szerk.) [2021]. *Csodaceruza*, 20. 114. sz. 20-21.

Felhasznált irodalom:

Sándor Csilla Mária (szerk.) [2021]. *Csodaceruza*, 20. 114. sz.
O. Nagy Gábor 1999. *Mi fán terem?*. Talentum, [Bp.]
Varga Ferencné (vál. és összeáll.) 1995. *Sző, fon, nem takács. Mi az?*. Móra, Bp.

A WALESI BÁRDOK

I. PROGRAM ADATAI

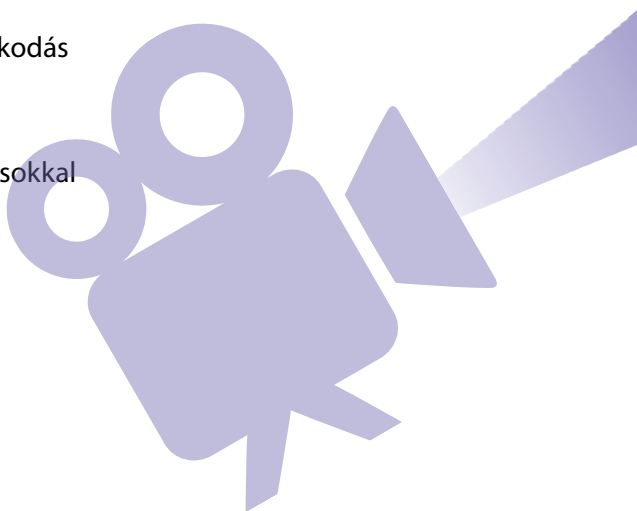
Programfejlesztő neve:	Dóráné Mészáros Anikó
Program időtartama:	60 perc
Célcsoport:	6-7. osztályos tanulók
Résztevők száma:	20 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- frontális munka
- egyéni módszer
- csoportmunka

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- problémamegoldás
- önálló és rugalmas gondolkodás
- anyanyelvi kommunikáció
- közös feladatmegoldás másokkal

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- vetítővászon
- projektor
- laptop
- hangfal
- stabil internetkapcsolat

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- kártyák kérdésekkel /2. melléklet/
- Lackfi János - Vörös István: Apám kakasa című könyv
- pendrive

1.3 Előkészületek:

- projektor és laptop beállítása
- vetítővászon beállítása
- belépés a KönyvtárMoziba
- mese beállítása a kezdéshez
- Csordás Dániel: A walesi bárdok című képregényének beállítása
- Lackfi János: Edward király, a mormon hentes című videójának beállítása
- székek elrendezése a résztvevők számára

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Fogadás, bemutatkozás
- Ráhangolódás a témára diavetítéssel
- Egy képregény megtekintése
- A walesi bárdok című film megtekintése
- Kártyák
- Edward király, a mormon hentes
- Apám kakasa
- Értékelés

A program részletes leírása:

FOGADÁS, BEMUTATKOZÁS

Az érkező gyerekeket köszöntjük, bemutatkozunk. Elmondjuk, hogy egy könyvtári foglalkozáson vesznek részt, amelyet KönyvtárMozinak hívnak. Megkérdezzük őket, hogy vajon mit gondolnak, miért KönyvtárMozi a szolgáltatás neve? Hogyan kapcsolódhat ez a két fogalom? Elmondjuk, hogy a KönyvtárMozi projekt egy lehetőséget teremt meg országszerte, hogy minél szélesebb körben, így a kistelepülési könyvtárakban is megismerhessék az értékes hazai filmeket. Gyerekek és felnőttek egyaránt élvezhetik a műsorokat a széles választéknak köszönhetően.

RÁHANGOLÓDÁS A TÉMÁRA DIAVETÍTÉSEL

- Beszélgetést kezdeményezünk a 19. századi magyar irodalom híres alakjairól, Arany Jánosról és Petőfi Sándorról. Megkérjük a gyerekeket, hogy soroljanak fel néhány alkotást a költőktől, amit már tanultak, vagy amelyről már hallottak. (Pl. Toldi, Családi kör; János vitéz, Nemzeti dal, Füstbement terv)
- Kivetítjük a pendrive-ra mentett képek közül az Arany Jánost ábrázoló grafikát. /1. melléklet 1. kép/ Megkérdezzük, hogy felismerik-e a képen látható magyar költőt? Szóba hozzuk a 19. századi magyar irodalmat, történelmet. (Az 1848-49-es szabadságharcban életét vesztette Petőfi Sándor. Arany János elkerülte a megtorlást, de költőként mellőzték. 1857-ben Ferenc József osztrák császár és magyar király első ízben jött Magyarországra. Ebből az alkalmából Arany Jánost is felkérték, hogy készítsen egy dicsőítő verset az uralkodóhoz. A költő visszatartotta a felkérést, majd később megírta A walesi bárdokat. Edward király

helyett a versbe képzelhetjük Ferenc Józsefet, az elveszített költő helyébe Petőfit, bárdok helyett költőket, Wales helyett Magyarországot.)¹

- Ezt követően a ballada műfaját elevenítjük fel. (A ballada olyan verses kisepikai műfaj, amelyben az eseményeket gyakran párbeszédekből és lírai monológokból ismerjük meg. Cselekménye sűrített, előadásmódja szaggatott; az időbeli kihagyások, a térbeli váltások, az elhallgatás egyaránt jellemzi. A drámai építkezés általában tragikus jellegű.)²
- Megvizsgáljuk a ballada címét is. Kik azok a bárdok? (A bárdok „énekesek” voltak, saját szerzeményeiket előadó vándorénekesek, mai nyelven szólva költők.)³
- Ezt követően Wales-ről beszélgetünk egy kicsit. Wales vajon egy ország? Ország rész esetleg? Melyik ország része? Hol található földrajzilag? (Nyugat-Európában található, egyike az Egyesült Királyságot/Nagy-Britanniát alkotó négy országrésznek.)⁴ Kivetítjük a pendrive-ra mentett képek közül Európa térképét /1. melléklet 2. kép/, majd utána Nagy-Britannia, azaz az Egyesült Királyság térképét /1. melléklet 3. kép/ és beazonosítjuk Wales tartomány földrajzi elhelyezkedését.
- A következő dián Wales nemzeti zászlaja látható. /1. melléklet 4. kép/ Felismerik-e a zászlót?
- Megkérdezzük, hogy mi a fővárosa Wales-nek? (Cardiff) Megnézzük dián a cardiff-i városházát. /1. melléklet 5. kép/
- A 6-7-8. diakép wales-i tájakat ábrázol. /1. melléklet 6-7-8. kép/ Ehhez kapcsolódóan beszélünk a sziget éghajlati viszonyairól, természeti szépségeiről. (Wales-nek óceáni éghajlata van. Jellemzőek a hűvös nyarak és az enyhe telek, a naponta változó időjárás, a magas páratartalom. A csapadékos időjárásnak köszönhetően szép zöld erdők, mezők, dombok gyönyörködtetik szemeinket.)⁵
- Az utolsó két képen wales-i kastélyokat láthatunk. /1. melléklet 9-10. kép/ Megkérdezzük, hogy jártak-e már Wales-ben, Skóciában, Angliában, Észak-Írországban, azaz az Egyesült Királyságban? Láttak-e már jellegzetes angol várakat, kastélyokat? Kik laknak most itt viccesen? (kísértetek)

EGY KÉPREGÉNY MEGTEKINTÉSE

Megnézünk egy képregényes weboldalt.

<https://eletbenmaradnanak.hu/comics/arany-janos-a-walesi-bardok/>

Előtte csak annyit árulunk el, hogy következik A walesi bárdok.

A gyerekek egy képregényt látnak, ez még nem az igazi animációs film. Csordás Dániel ifjú illusztrátor rajzolta meg modern látásmóddal a verset, amelyben maffiafőnöknek gondolt Edward király, rockzenészként megjelenő bárd szerepel. Megkérdezzük, hogy mit gondolnak erről a stílusról, ezt várták-e előzetesen?

A WALESI BÁRDOK CÍMŰ FILM MEGTEKINTÉSE

A viszonylag hosszú, de könnyed ráhangolódás után levetítjük Gémes József: A walesi bárdok című animációs filmjét. A film 6 perc hosszúságú. <http://konyvtarozsi.hu/filmek.aspx>

(A KönyvtárMozi weboldalon kiválasztjuk a filmet, s a település azonosítójával, jelszával tudjuk elindítani.)

Ábrázolásmódja klasszikus, őrzi a történelmi hűséget. A gyerekekkel összehasonlítjuk a kétféle ábrázolásmódot (képregény-rajzfilm), mindenki elmondhatja, hogy a klasszikus vagy a modern felfogás áll-e közelebb hozzá.

KÁRTYÁK

Összekeverjük a kártyákat, amelyeken kérdések szerepelnek a balladáról illetve Arany Jánosról. Csupa olyan kérdés és feladat, amelyekre a válasz a foglalkozáson már elhangzott. A gyerekek húznak egy-egy kártyát, majd megválaszolják a kérdéseket.

EDWARD KIRÁLY, A MORMON HENTES

Egy youtube videó megtekintése következik. Lackfi János humoros, tinédzsereknek szóló ismeretterjesztő előadása a 19. századi balladákról 4 és fél percben.

<https://www.youtube.com/watch?v=wVnk1LdUgd4>

APÁM KAKASA

Bemutatjuk Lackfi János - Vörös István: Apám kakasa című könyvét, amelyben a két költő klasszikus versekkel játszik. Ismert, klasszikus versek átírt változatait tartalmazza a kötet. A modern szövegek humorosak; a rímek és a hangsúly segítségével felismerhető az eredeti alkotás. Felolvasom Vörös Istvántól a Családi kör című vers átíratának (Bérházi kör) első két versszakát. A gyerekeknek fel kell ismerniük, hogy mi volt az eredeti vers. Ha időnk engedi, és a gyerekek igénylik, olvasunk még humoros átíratokat. A könyvet körbeadjuk.

3. ÉRTÉKELÉS

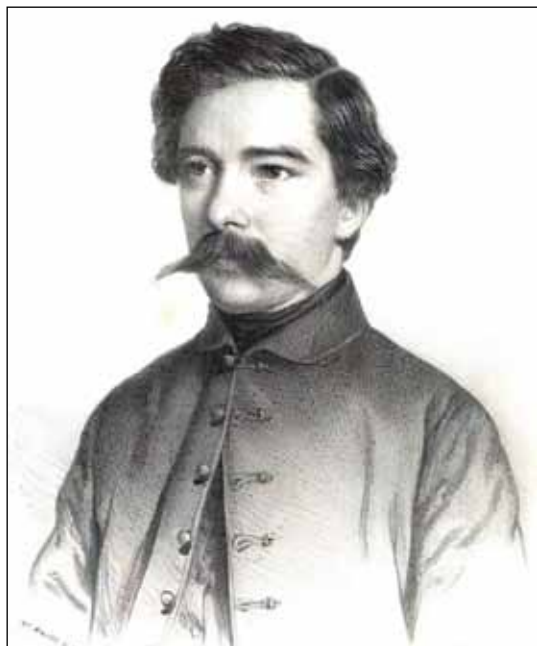
A foglalkozást zárjuk le egy rövid értékeléssel, dicsérettel, hallgassuk meg a gyerekek visszajelzéseit. Köszönjük meg az aktív munkát, a figyelmet.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- irodalmi- és filmélmény szerzése
- a tudás elmélyítése az ismétlések által
- emlékezet fejlesztése, memoriter verstanulás
- szóbeli megnyilvánulás gyakorlása
- minden résztvevő vegyen részt a foglalkozás feladatmegoldásai során

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

2. melléklet

Kártyák kérdésekkel, feladatokkal

1.
MI A MŰFAJA ARANY JÁNOS:
A WALESI BÁRDOK C.
KÖLTEMÉNYÉNEK?

2.
HOL SZÜLETETT ARANY JÁNOS?

3.
MI A JELENTÉSE A BÁRD SZÓNAK?

4.
MELYIK MAI ÁLLAM TERÜLETÉN
TALÁLHATÓ WALES?

5.
HOGYAN BŰNHŐDIK A ZSARNOK
KIRÁLY?

6.
MILYEN HANGSZEREN KÍSÉRTÉK
MAGUKAT AZ ÉNEKESEK?

7.
FOLYTASD AZ IDÉZETET!
„AJTÓ MEGŐL FEHÉR GALAMB,...”

8.
HOGY HÍVJÁK A VÁRAT, ILLETVE A
GRÓFOT, AKINÉL VENDÉGESKEDETT
A KIRÁLY?

9.
KI VOLT ARANY JÁNOS KÖLTŐ-BA-
RÁTJA?

10.
MI A CÍME ARANY JÁNOS A CSALÁD-
RÓL ÍRT KÖLTEMÉNYÉNEK?

11.
I. EDWARD KIRÁLY KINEK A
SZIMBÓLUMA?

12.
KINEK ÁLLÍT EMLÉKET A 3. BÁRD
SZEMÉLYÉBEN A KÖLTŐ?

13.
MILYEN ÉRZELMEKKEL VISELTETNEK
A ZSARNOK KIRÁLYVAL SZEMBEN A
WALES-I URAK?

14.
MIVEL VÁDOLJA A KIRÁLYT A HAR-
MADIK ÉNEKES?

15.
MIVEL VÁDOLJA A KIRÁLYT A MÁSO-
DIK ÉNEKES?

16.
MIVEL VÁDOLJA A KIRÁLYT AZ ELSŐ
ÉNEKES?

17.
MILYEN A BALLADA VERSELÉSE?

18.
NEVEZZ MEG EGY TANULT ELBESZÉ-
LŐ KÖLTEMÉNYT ARANY JÁNOSTÓL!

19.
FOLYTASD AZ IDÉZETET!
„ÖTSZÁZ BIZONY DALOLVA MENT...”

20.
FOLYTASD AZ IDÉZETET!
„EDWARD KIRÁLY, ANGOL KIRÁLY
LÉPTET FAKÓ LOVÁN...”

Hivatkozás:

1. https://hu.wikipedia.org/wiki/A_walesi_b%C3%A1rdok [letöltve: 2021.06.20.]
2. <http://iskolai-tananyag.blogspot.com/2014/05/a-ballada-mufaja.html> [letöltve: 2021.06.20.]
3. [https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1rd_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1rd_(k%C3%B6lt%C5%91)) [letöltve: 2021.06.20.]
4. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Wales> [letöltve: 2021.06.20.]
5. https://hu.wikipedia.org/wiki/Egyes%C3%BClt_Kir%C3%A1lys%C3%A1g [letöltve: 2021.06.23.]

Felhasznált irodalom:

Lackfi János - Vörös István 2015. *Apám kakasa*. Kolibri, Bp.

Internetes források jegyzéke:

1. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Arany_J%C3%A1nos_\(k%C3%B6lt%C5%91\)#/media/F%C3%A1jl:Arany.gif](https://hu.wikipedia.org/wiki/Arany_J%C3%A1nos_(k%C3%B6lt%C5%91)#/media/F%C3%A1jl:Arany.gif) [letöltve: 2021.05.21.]
2. [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Europa_1914_\(Hungarian\).png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Europa_1914_(Hungarian).png) [letöltve: 2021.05.21.]
3. https://www.google.com/search?q=nagy+britannia+t%C3%A9rk%C3%A9p&tbm=isch&hl=hu&chips=q:nagy+britannia+t%C3%A9rk%C3%A9p,online_chips:egyes%C3%BClt+kir%C3%A1lys%C3%A1g:Mm4OQPmZ7Y4%3D&rlz=1C1VFKB_enHU646HU646&sa=X&ved=2ahUKEwiN3ZfsrPwAhUG9hoKHdeMCQcQ4lYoAXoECAEQHA&biw=1583&bih=789#imgrc=oLUcJUmyYpYTM [letöltve: 2021.05.21.]
4. <https://pixabay.com/hu/illustrations/wales-z%C3%A1szl%C3%B3-walesi-ország%C3%A1g-4594435/> [letöltve: 2021.05.21.]
5. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:City_Hall,_Cardiff,_Wales.jpg [letöltve: 2021.05.21.]
6. <https://pixabay.com/hu/photos/barmouth-holiday-otthon-szikla-1049030/> [letöltve: 2021.05.21.]
7. <https://pixabay.com/hu/photos/wales-walesi-tenger-kereszt-szikla-71891/> [letöltve: 2021.05.21.]
8. <https://pixabay.com/hu/photos/wales-kardig%C3%A1n-tenger-%C3%B6b%C3%B6l-strand-1127284/> [letöltve: 2021.05.21.]
9. <https://pixabay.com/hu/photos/cardiff-castle-v%C3%A1r-wales-normann-5047060/> [letöltve: 2021.05.21.]
10. <https://www.publicdomainpictures.net/en/view-image.php?image=25764&picture=conwy-castle-wales> [letöltve: 2021.05.21.]

A KISKAKAS GYÉMÁNT FÉLKRAJJCÁRJA

I. PROGRAM ADATAI

Programfejlesztő neve: Czirákné Tóth Edit

Program időtartama: 60 perc

Célcsoport: 1-3. osztály

Résztvevők száma: 10-25 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- frontális munka
- egyéni munka
- csoportmunka

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- problémamegoldás
- önálló és rugalmas gondolkodás
- anyanyelvi kommunikáció
- közös feladatmegoldás másokkal
- kognitív képességek fejlesztése (figyelem, emlékezet, gondolkodás)

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- vetítővászon
- projektor
- számítógép/laptop
- stabil internetkapcsolat

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- 5 db különböző kakasos puzzle – a kinyomtatott képek feldarabolása előre a gyerekek életkorának megfelelő darabokra /1. melléklet/
- A kiskakas gyémánt félkrajcárja című könyv
- 2 db csésze vagy doboz vidám és szomorú smile-val
- gombok
- kártyák az időrendi sorrendhez /2. melléklet/
- igaz-hamis állítások /3. melléklet/
- fejpántok kartonból az állatok nevével, gemkapoccsal tűzzük össze a gyermek fején /4. melléklet/

1.3 Előkészületek:

- a projektor és a számítógép beüzemelése
- belépés a KönyvtárMoziba
- a mese beállítása a kezdéshez
- az eszközök kikészítése
- a résztvevők számának megfelelő szék/ülőhely elrendezése
- szabad hely biztosítása lehetőség szerint szőnyeggel a csoportmunkához

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Fogadás, bemutatkozás
- Ráhangolódás a témára puzzle segítségével
- A mese megnézése
- Könyv mutatása a meséről
- Idegen szavak, tájszavak
- Időrendi sorrend
- Igaz-hamis játék
- Ki vagyok? játék
- Vers
- Értékelés

A program részletes leírása:

FOGADÁS, BEMUTATKOZÁS

Az érkező gyerekeket köszöntjük, bemutatkozunk, elmondjuk a mai találkozás célját.

RÁHANGOLÓDÁS A TÉMÁRA PUZZLE SEGÍTSÉGÉVEL

Ráhangolódás a mesefilm témájára puzzle kirakásával /1. melléklet/. Kis csoportokban rakják ki a gyerekek az 5 db puzzle-t a szőnyegre ülve.

Irányított kérdésekkel vezetjük rá a gyerekeket arra, hogy milyen állat fog szerepelni a mesében.

Milyen állat szerepel a képen? (kakas)

Mi jut eszükbe a kakasról? Bármit mondhatnak (pl. kukorékol, tolla van, csőre van stb.).

Milyen állatról fog szólni a mese? Kitalálják esetleg a mese címét?

A mese címe után elmondjuk: a film 1951-ben készült, ez az első színes magyar rajzfilm.

A MESE MEGNÉZÉSE

Megnézzük A kiskakas gyémánt félkrajcárja című mesét a KönyvtárMozi oldalon. (14 perc) <http://konyvtarmoji.hu/filmek.aspx> (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

KÖNYV MUTATÁSA A MESÉRŐL

Megkérdezzük, hogy tetszett-e nekik a mese. Tudják-e, hogy az eredeti mesében ki-vel harcol a kiskakas? (török császár) – könyv mutatása

IDEGEN SZAVAK, TÁJSZAVAK

A mesében több olyan szó is előfordul, amit nem biztos, hogy ismernek a gyerekek. Az előforduló idegen szavak, tájszavak megbeszélésére, megismerésére szolgál a feladat. Mit jelent?

gyün = jön

királ = király

silbak = őr

strázsa = őrség

megilleti = jár neki, megkaphatja

krajcár = régi pénz

csürhe = disznócsorda, falka. Átvitt értelemben: fegyelmezetlen, rendetlen, zajongó embercsoport, tömeg

holmi falat = némi, néhány, kevés

IDŐRENDI SORREND

Az emlékezetet teszteli ez a feladat, melyben időrendi sorrendbe kell állítani a kiskakas történetét kártyák segítségével. Minden kártyán 3 szó szerepel nagy betűkkel (hogy messziről is lássák a gyerekek), mely jellemző a jelenetre /2. melléklet/. Kiosztjuk a kártyákat a gyerekeknek, ők felsorakoznak a többiekkel szemben, felolvassák a szavakat, majd az ülők felé fordítják a kártyákat. Az ülve maradtak fogják sorba rendezni a kártyákat fogó gyerekeket.

IGAZ-HAMIS JÁTÉK

A kérdésekkel felmérjük, hogy mennyire figyeltek a gyerekek a mesére. Minden gyermek egy kérdést kap, s el kell döntenie, hogy igaz-e vagy hamis az állítás a mesére vonatkozóan. A kérdés után egy gombot kell beletennie a megfelelő smile-s (mosolygó-igaz, szomorú-hamis) bögrébe /3. melléklet/. A feladat előtt minden gyermek választ egy gombot (egy gyermek körbeviszi a tálat). Egy másik gyermek viszi körbe a két csészét, miután ő már válaszolt a kérdésre.

KI VAGYOK? JÁTÉK

Egy állatos játékkal oldjuk a foglalkozás vége felé a hangulatot. Állatos fejpántot (oroszlán, teve, krokodil, béka, kutya, macska, jegesmedve, hörcsög) /4. melléklet/ teszünk gémkapoccsal 8 gyermek fejére úgy, hogy ő nem láthatja a sajátját. Felsorakoznak szemben a többiekkel. A szemben ülő gyerekek körülírják az állatot, rá jellemző tulajdonságokat, cselekvést sorolnak fel, s annak alapján kell kitalálnia az állatot annak, akinek a fején van a pánt. Az állat nevét nem ejthetik ki a segítők. Sorban haladunk, egyenként.

VERS

Verssel zárjuk a foglalkozást, így a mese mellett újabb irodalmi élményt is kapnak a gyerekek. Jutalomként is adhatjuk nekik, amiért olyan ügyesek voltak.

Gazdag Erzs: A kiskakas rézgarasa¹

Elgurult egy rézgaras.
Fölkapta egy kiskakas.

Ha fölkapta, jól tette,
a bögyébe betette.

De a bögye kidobta,
mérge lett a kakasra.

Összeszidta a kakast:
„Búzád adjál, ne garast!”

Kis kakas a piacon
búzád vett a garason.
Ezt adta a begyének,
most már békén megélnek.

3. ÉRTÉKELÉS

A foglalkozás végén megkérjük a gyerekeket, hogy tegye fel a kezét, aki jól érezte magát a foglalkozáson.

Megkérdezzük, mi tetszett nekik a legjobban, s mi tetszett a legkevésbé.

Megdicsérjük őket a foglalkozáson nyújtott teljesítményükért, megköszönjük a részvételüket.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- közösségformálódás igénye
- irodalmi- és filmélmény szerzése
- tudásgyarapodás
- szóbeli megnyilvánulás gyakorlása
- csoportban való együttműködés megvalósulása
- könnyen, toleráns módon működjenek együtt minden résztvevővel
- minden résztvevő vegyen részt a foglalkozás feladatmegoldásai során

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

Puzzle

2

4

3

5

6

2. melléklet

Időrendi sorrend

poroszló, kakas, odvas fa (7.)
kakas, kemence, tűz (5.)
kakas, kincses láda, arany (9.)
két poroszló, kakas, kút (2.)
palota, király hátsó fele, darazsak (8.)
éjszaka, kút pereme, kakas (4.)
kemence, kakas, korom (6.)
vár teteje, kakas, arany eső (10.)
kakas, kút, víz (3.)
király, kakas, szemétdomb (1.)

3. melléklet

Igaz-hamis állítások

Szerepel kakas a mesében. I
Szerepel török császár a mesében. H
Megégett a kakas a tűzben. H
Idős asszony volt a kakas gazdája. I
Arany gyűrűt talált a kakas. H
Szerepeltek darazsak is a mesében. I
Volt cica is a mesében. I
Megfulladt a kiskakas. H
Szűnyogokkal csípette meg a kakas a királyt. H
Igaza volt a kakasnak, hogy visszavette a félkrajcárt. I
Gazdag volt a kakas és a gazdája. H
Nagyon kapzsi volt a király. I
Tengerbe dobták a kakast. H
Homokkal oltotta el a kakas a tüzet. H
Kemencébe dobták a kakast. I
Malac is volt a mesében. I
Megcsípték a darazsak a királyt. I
Felszívta a begyébe a kakas a vizet. I
Megtartotta az összes pénzt magának a kiskakas. H

Bosszantotta a királyt a kiskakas viselkedése. I
A kakast segítette egy tyúk is. H
A kakas kukorékol. I
Az anyóka örült a kakas sikerének. I
A kakas nagyon bátor és leleményes volt. I
Kútba dobták a kakast. I
Éjszaka mászott ki a kútból a kakas. I
Medve is szerepelt a mesében. H

4. melléklet

OROSZLÁN
TEVE
KROKODIL
BÉKA
KUTYA
MACSKA
JEGESMEDVE
HÖRCSÖG

Felhasznált irodalom:

Szekerka Irén (szerk.) [1990]. *A kiskakas gyémánt félkrajcárja*. Vario Kiadó, Bp.

Internetes források jegyzéke:

1. <http://gyermekmesek.blogspot.com/2012/02/gazdag-erzsi-kiskakas-rezgarasa.html>
[letöltve: 2021.04.20.]
2. <http://anniescurrentpaintings.blogspot.com/2011/> [letöltve: 2021.04.20.]
3. <https://www.rawpixel.com/image/323962/beautiful-rooster> [letöltve: 2021.04.26.]
4. <https://line.17qq.com/articles/ebepohbhzh.html> [Letöltve 2021. 04. 20.]
5. <https://www.rawpixel.com/image/411905/free-illustration-image-chicken-hen-rooster>
[letöltve: 2021.04.26.]
6. <https://www.rawpixel.com/image/514983/free-illustration-image-chicken-rooster-cock>
[letöltve: 2021.04.26.]

MAGYAR NÉPMESÉK: GYÖNGYVIRÁG PALKÓ

I. PROGRAM ADATAI

Programfejlesztő neve: Horváthné Jóna Mária

Program időtartama: 60 perc

Célcsoport: 3-4. osztály

Résztvevők száma: 10-20 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- frontális, prezentáló módszer
- egyéni és csoport munka
- drámapedagógiai módszer

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- anyanyelvi kommunikáció
- kez ügyesség fejlesztése
- olvasásfejlesztés
- kognitív képességek fejlesztése (gondolkodás, emlékezet, figyelem)
- tudásgyarapítás
- társas kapcsolatok

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- vetítővászon
- projektor
- számítógép/laptop
- kis hangszóró
- stabil internetkapcsolat

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- Benedek Elek könyvek:
 - Az aranyzakállú ember
 - A csodaóra
 - Három zsák ravaszság
 - Jégország királya
 - A kék liliom
 - A szegény ember királysága
 - Szélike királykisasszony
 - Többsincs királyfi
 - Világszép Nádszál kisasszony
- Benedek Elek emlékkönyve /1. melléklet/
- Magyar írók, költők a gyermekirodalomban
- Magyar értelmező szótár diákoknak
- kártyalapokon a történet szereplőinek neve /2. melléklet/
- kincses térkép (a résztvevők létszámának megfelelő darabszámban kinyomtatva)
- 1 db kés
- 4 cm átmérőjű cserepek (a résztvevők létszámának megfelelő darabszámban)
- szivacs (1 nagy)
- zsenília drótok (fehér, zöld színű, a résztvevők létszámának megfelelő darabszámban)
- ollók (a résztvevők létszámának megfelelő darabszámban)

1.2 Előkészületek:

- projektor, számítógép vagy laptop beüzemelése, vetítövásznon beállítása
- belépés a KönyvtárMoziba
- terem berendezése a kézműves foglalkozáshoz
- a kézműves foglalkozáshoz szükséges eszközök asztalra helyezése
- könyvek előkészítése
- a kinyomtatott képek előkészítése

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

Foglalkozás típusa: Mozifilm feldolgozás

Célja: A magyar népmesék népszerűsítése a gyermek olvasók körében;

Benedek Elek: Gyöngyvirág Palkó című mesegyűjtés kapcsán.

A program forgatókönyve:

- A gyerekek fogadása
- Ráhangolódás a foglalkozásra a mesékről való beszélgetéssel
- Kitalálós játék
- Népmese címek
- Könyvhasználat
- Gyöngyvirág Palkó népmese megtekintése
- Gyöngyvirág Palkó Activity
- Gyöngyvirág kereső kincses térkép
- Gyöngyvirág készítése zsenília drótból
- Értékelés, búcsúzás

A program részletes leírása:

BEMUTATKOZÁS

A program résztvevőit köszöntjük, bemutatkozunk.

Felolvassuk vagy szóban elmondjuk a KönyvtárMozi program lényegét:

<http://www.konyvtarmozi.hu/koszonto.aspx>

RÁHANGOLÓDÁS A FOGLALKOZÁSRA

Elmondjuk, hogy ma a Gyöngyvirág Palkó mesét nézzük meg.

Írányított kérdésekkel beszélgetünk a gyerekekkel általánosságban a meséről.

Mit jelent számodra a mese szó? (Egyéni vélemények meghallgatása.)

A mese kifejezés felolvasása a Magyar értelmező szótár diákoknak című könyvből: „Csodás elemeket tartalmazó költött elbeszélés.”¹

Mikor találkozta először a mesével? Ki mesélt neked? (Egyéni vélemények meghallgatása.)

Ismerkedjünk meg a mese gyűjtőjével, Benedek Elekkel!

A Benedek Elek emlékkönyvből megmutatjuk a fényképét a közönségnek vagy ki-nyomtatjuk.² /1. melléklet/ A gyűjtőről a Magyar írók, költők a gyermekirodalomban című könyvből az életrajzi részből felolvassuk: „Erdélyben született 1859. szeptember 30-án a székelyföldi Kisbaconban (Románia). Itt ismerkedett meg gyermekkorában a kis Elek a mesék birodalmával és a mesélés tudományával. Nagy mesélő volt az édesapja, édesanyja, a nagyapja is. Rajtuk kívül a falubeliek történetei is nagy hatást gyakoroltak rá. Kisbaconban kezdte, majd Nagybaconban folytatta iskolás éveit. Középiskolába Székelyudvarhelyre került, ahol először találkozott azzal, hogy a meséket rendszerezni is lehet. Nyelveket tanult, sokat olvasott, lelkes tagja lett az önképző körnek. Középiskolás tanulmányainak végén barátjával, Sebesi Jóbbal gyűjtőkörútra indultak Erdélyben, amiről egy nagy csokor mesével, mondával és legendával tértek vissza.”³

A meseíró és a mesegyűjtő fogalmának tisztázása: Meseíró: saját meséket talál ki és ezeket leírja, a mesegyűjtők pedig mások elmesélt meséit jegyzik le. „Nagy meseíróink: Benedek Elek, Móra Ferenc, Illyés Gyula, Csukás István, Lázár Ervin, stb. Legjelentősebb mesegyűjtőink: Benedek Elek, Berze Nagy János, Arany László.”⁴

KITALÁLÓS JÁTÉK

Mesével már mindenki találkozott, biztosan sok mesebeli lényt ismernek a gyerekek. Soroljanak fel meseszereplőket, de ugyanazt kétszer nem lehet mondani! A játék körbe megy, addig folytatódik, míg egy már korábban elhangzott meseszereplő meg nem ismétlődik. Ha valaki nem tud azonnal válaszolni, az kiesik és a játék nélküle folytatódik tovább. A játék végén egy vagy több győztest jelölünk ki!

NÉPMESE KERESŐ

A feladathoz segítségül előre összekészített Benedek Elek könyveket adjunk a gyerekek kezébe. Lapozgassák a könyveket, a tartalomjegyzék segíti őket a feladatban!

Minimum 5 népmese címét jegyezzék meg! Soroljanak fel népmese címeket!

Ellenőrzés: Ki tud legtöbb népmese címet mondani? Jelentkezzen, aki 15-öt tud mondani, aki 14-et tud, aki 13-at és így tovább. Az lesz a győztes, aki a legtöbb népmesét felsorolja.

(Pl. Az aranyszörű bárány, Csillagszemű juhász, A kis gömböc, A kiskakas gyémánt-krajcárja, Kacor király, Az égig érő fa, A két bors ökröcske, A rózsát nevető királykisasszony, A kolozsvári bíró, A róka meg a pacsirta, A lompos medve, A nyulacska harangocskája, Béka-királykisasszony, Világszép Ilonka, Babszem Jankó, Üssed, üssed, botocskám!, A kóró és a kismadár, A kerek kő, A kis gömböc, A csodaszarvas, Vége jó, minden jó, stb)

A MESE VETÍTÉSE

Megnézzük a Magyar népmesék: Gyöngyvirág Palkó című filmet a KönyvtárMozi oldalán. <http://konyvtarmozi.hu/filmek.aspx> (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

Kinek tetszett a történet? Tegye fel a kezét!

Melyik rész tetszett a legjobban? (A válaszok meghallgatása)

GYÖNGYVIRÁG PALKÓ ACTIVITY

Három fős csapatokat alkotunk. A meseszereplők nevei előzetesen kártyára kerültek /2. melléklet/. A játékban résztvevők húznak egy-egy kártyát, de nem mutathatják meg senkinek. Mindenkinek azt a meseszereplőt kell elmutogatnia, eljátszania, akinek a nevét kihúzta, úgy hogy nem szabad megszólalnia és hangot kiadnia. Mindenki mutogat és minden csapat találgathat. Az a csapat, amelyik előbb kitalálja a helyes szereplő nevét, az megkapja a kártyát. Rossz megfejtés esetén a csapat kimarad az aktuális körből. A legtöbb kártyalapot begyűjtő csapat nyer.

GYÖNGYVIRÁG KERESŐ KINCSES TÉRKÉP

A mesében Gyöngyvirág Palkónak ki kell választania a legszebb gyöngyvirágot, a palotába hozott rengeteg gyöngyvirág közül. Segítsenek a gyerekek megtalálni Palkónak a legszebb gyöngyvirágot! Mindenki kap egy kincses térképet és olyan iránytűt, amely angol nyelvű, de a feloldását megtalálják a lapon. Az alábbi utasítások segítségével mutassák meg a gyerekek, hogy hol található a legszebb gyöngyvirág!

A kiindulópont a kastély.

Menj két egységet keletre!

Menj egy egységet délre!

Menj egy egységet keletre!

Menj három egységet északra!

Menj két egységet nyugatra!

Menj egy egységet északra!

/3. melléklet/

Megoldás: A 3

GYÖNGYVIRÁG KÉSZÍTÉSE ZSENÍLIA DRÓTBÓL

A 4 cm átmérőjű cserépbe szivacsot rakunk, félretesszük. Zöld zsenília drótot elvágjuk, 7, 8, 9, 15 cm-es darabokra. A 7, 8, 9 cm-es darabok mindkét végére virágszirmot formálunk a fehér zsenília drótból csigatekeréssel. A 15 cm-es zöld zsenília drótra tekeréssel felerősítjük a virágszirmokat, a szár végére nagyon kicsi fehér zseníliát erősítünk, majd másik végét a szivacsba nyomjuk. Kész a cserepes gyöngyvirágunk.

/4. melléklet/

Az elkészített gyöngyvirágot magukkal vihetik a foglalkozás végén.

3. ÉRTÉKELÉS

A foglalkozás végén megdicsérik a gyerekeket az órai aktivitásukért a meseszereplők és mesecímek keresésében, a memorizáló feladatban az ügyességükért, a jó mutogatásukért, a gyors kincskeresésükért, kézügyességükért.

A foglalkozás minőségéről visszajelzést várunk, ezért kérjük a diákokat, hogy értékeljék a foglalkozást 1-től 5-ig terjedően, a legrosszabb az 1, a legjobb az 5 pont.

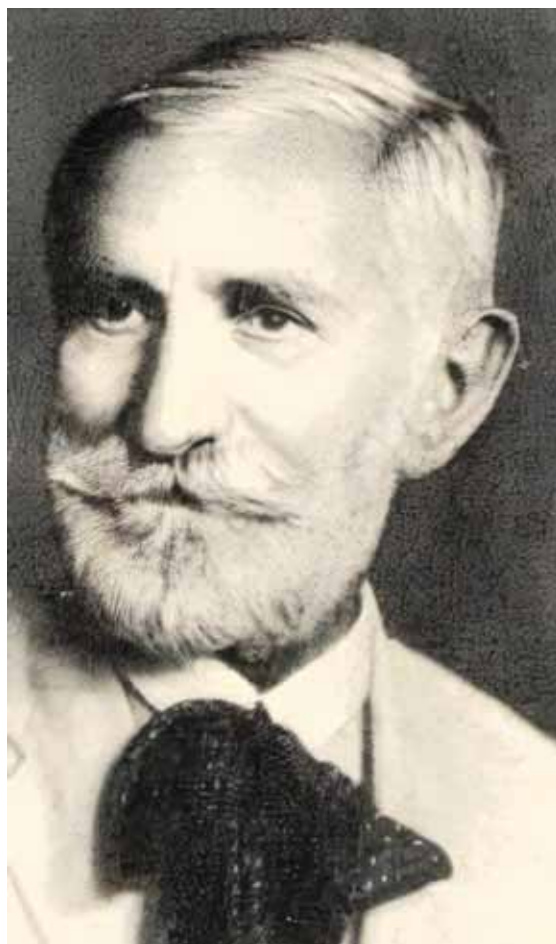
Megköszönjük a figyelmüket.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- irodalmi- és filmélmény
- kézügyesség fejlődése
- tudásgyarapodás
- szóbeli megnyilvánulás gyakorlása
- együttműködés csoportban

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

1

2. melléklet

KIRÁLY

KIRÁLYNŐ

PALKÓ

KERTÉSZEK

VÉNASSZONY

TÖRPE

TÜNDÉR ILONA

TÖRPE
KIRÁLYKISASSZONY

TÖRPE KIRÁLY

ÖREG DAJKA

TÜNDÉR ILONA
DAJKÁJA

12 TÜNDÉR -
KISASSZONY

PILLANGÓK

LOVASHINTÓ

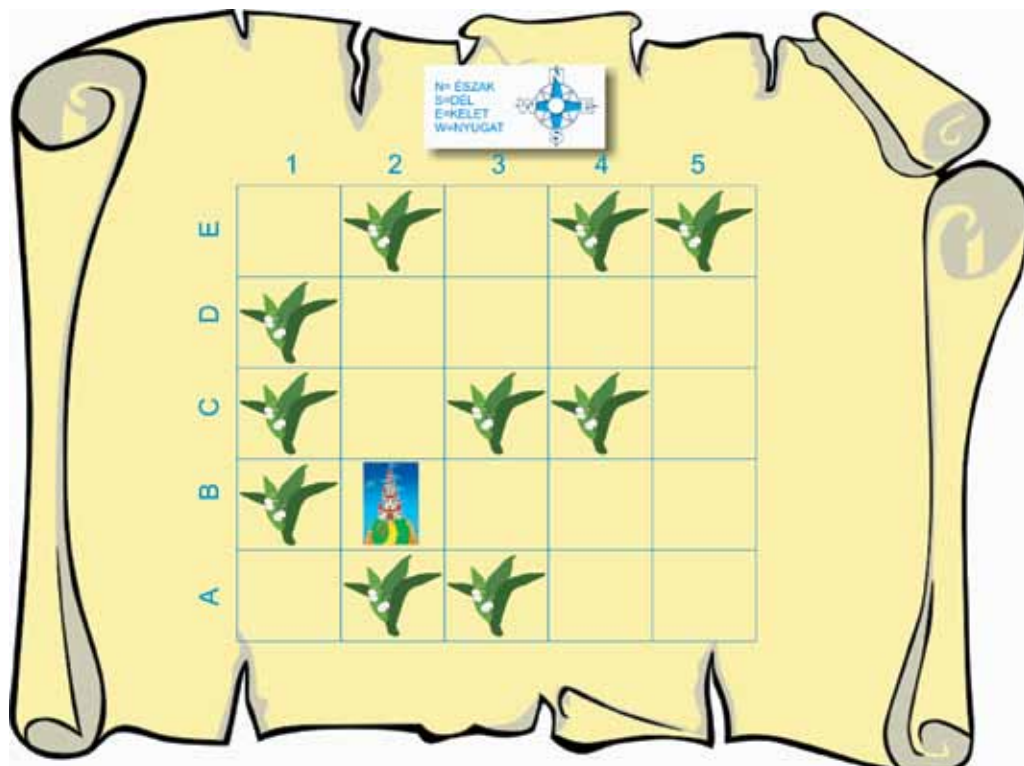
ALATTVALÓK

GYÖNGYVIRÁG

3. melléklet

4. melléklet

Hivatkozás:

1. Eöry Vilma (főszerk.) 2010. Magyar értelmező szótár diákoknak: Szómagyarázatok példamondatokkal. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 458.
2. Lengyel László (szerk.) 1990. Benedek Elek emlékkönyve Móra Ferenc Kiadó, Budapest, 81.
3. Bernáth Józsefné (szerk.) 2010. Magyar írók, költők a gyermekirodalomban, CAHS Könyvkiadó, Budapest, 6.
4. Oros Imre (szerk.) 1996. Irodalmi fogalomtár. Szalay Könyvkiadó, 95-96.
https://hu.wikipedia.org/wiki/A_walesi_b%C3%A1rdok [letöltve: 2021.06.20.]

Felhasznált irodalom:

Bárdos József - Galuska László Pál 2013. *Fejezetek a gyermekirodalomból*. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest.

Benedek Elek 1999. *Az aranyzakállú ember: harminchárom elfelejtett mese*. Alföldi Nyomda Rt., Debrecen.

Benedek Elek 2014. *A csodaóra*. General Press Kiadó, Budapest.

Benedek Elek 2012. *Három zsák ravaszság*. General Press Kiadó, Budapest.

Benedek Elek 2014. *Jégország királya*. General Press Kiadó, Budapest.

Benedek Elek 2012. *A kék liliom*. Móra Ferenc Kiadó, Budapest.

Benedek Elek 2014. *A szegény ember királysága*. Corvina, Budapest.

Benedek Elek 2006. *Szélike királykisasszony*. Aquila Kiadó, Debrecen.

Benedek Elek 1993. *Többsincs királyfi*. Magyar Könyvklub, Budapest.

Benedek Elek 2014. *Világszép Nádszál kisasszony*. Móra Ferenc Kiadó, Budapest.

Bernáth Józsefné (szerk.) 2010. *Magyar írók, költők a gyermekirodalomban*, CAHS Könyvkiadó, Budapest.

Oros Imre (szerk.) 1996. *Irodalmi fogalomtár*. Szalay Könyvkiadó.

Eöry Vilma (főszerk.) 2010. *Magyar értelmező szótár diákoknak: Szómagyarázatok példamondatokkal*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

Internetes források jegyzéke:

1. <https://mora.hu/alkoto/benedek-elek> (Benedek Elek kép) [letöltve: 2021.06.20.]
2. <https://pixabay.com/hu/vectors/v%C3%A1r-hegy-sz%C3%ADnhely-tornyocska-34092/> (Palota a kincses térképhez) [letöltve: 2021.06.20.]
3. <https://pixabay.com/hu/vectors/gy%C3%B6ngyvir%C3%A1g-%C3%BCzem-vir%C3%A1g-%C3%B6r%C3%B6k-kis-335215/> (Gyöngyvirág a kincses térképhez) [letöltve: 2021.06.20.]
4. <https://pixabay.com/hu/illustrations/gy%C3%B6ngyvir%C3%A1g-vir%C3%A1g-feh%C3%A9r-tavas-4728371/> (Gyöngyvirág kép a kártyához) [letöltve: 2021.06.20.]
5. <https://pixabay.com/hu/illustrations/ir%C3%A1ny-ir%C3%A1nyt%C5%B1-f%C3%B6ldg%C3%B6mb-%C3%A9szaki-1076223/> (Íránytű a kincses térképhez) [letöltve: 2021.06.20.]
6. <https://pixabay.com/hu/vectors/tekercs-s%C3%A1rga-tekercs-sz%C3%BCret-pap%C3%ADr-311973/> (Térkép alap a kincses térképhez) [letöltve: 2021.06.20.]

MAGYAR NÉPMESÉK: KACOR KIRÁLY

I. PROGRAM ADATAI

Programfejlesztő neve: Takácsné Giczi Hajnalka

Program időtartama: 45 perc

Célcsoport: 1-4. osztály

Résztvevők száma: 10-20 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- frontális munka
- egyéni munka
- csoportmunka

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- anyanyelvi kommunikáció
- digitális kompetencia
- esztétikai-művészi tudatosság és kifejezőképesség
- önálló és rugalmas gondolkodás
- memória fejlesztése
- finommotorika fejlesztése

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- projektor
- laptop
- internet hozzáférés

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- székek, asztalok
- puzzle képek kinyomtatása, kivágása a korosztály igényének megfelelő darabokra, borítékba helyezése /1. melléklet/
- ollók, ragasztók, ragasztópisztoly, hurkapálcika
- színes ceruzák, zsírkréták

1.3 Előkészületek:

- a projektor és a számítógép beüzemelése
- belépés a KönyvtárMoziba
- a mese beállítása a kezdéshez
- a találós kérdés beállítása az interneten
- a terem berendezése székekkel, asztalokkal
- puzzle borítékok kikészítése
- ollók, ragasztók, ragasztópisztoly (csak felnőtt használhatja), hurkapálcika előkészítése
- színes ceruzák, zsírkréták előkészítése

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Köszöntés
- A mese megtekintése
- Rövid beszélgetés a meséről
- Puzzle
- Kézműves feladat
- Találós kérdések
- Könyvnézegetés

A program részletes leírása:

KÖSZÖNTÉS, RÁHANGOLÓDÁS A FOGLALKOZÁSRA

A gyerekek érkezése, a helyek elfoglalása után elmondjuk, hogy milyen foglalkozásra érkeztek (KönyvtárMozi). Megbeszéljük, hogy mit takarhat a KönyvtárMozi kifejezés. Felvázoljuk a foglalkozás menetét.

A MESE MEGTEKINTÉSE

Megnézzük a Magyar népmesék: Kacor király című mesét a KönyvtárMozi oldalon. <http://konyvtarmoji.hu/filmek.aspx>. (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

RÖVID BESZÉLGETÉS A MESÉRŐL

Irányított kérdésekkel beszélgetünk a gyerekekkel a meséről, a szereplőkről:

Kik voltak a mese szereplői? (macska, gazdaasszony, róka, nyúl, medve)

A felsorolt állatok közül melyek lehetnek házi állatok és melyek vadon élő állatok? (nyúl, macska)

Milyen tulajdonságokkal rendelkeznek a szereplők? (torkos, ravasz, hiszékeny, félős)

Emlékeztek-e mesei elemekre a történetből? (beszélő állatok, ételt főznek a macskának)

A Kacor király a valóságban is megtörténhetne? Miért?

PUZZLE (KIRAKÓ)

Létszámtól függően csoportokat alakítunk. Minden csoport kap egy puzzle-t tartalmazó borítékot. /1. melléklet/

Feladat: a képek kirakása, melyen a történet szereplői láthatók.

Utána röviden megbeszéljük, hogy melyik csoport milyen képet rakott össze. Hogy kapcsolódik ez a meséhez? (szereplők)

KÉZMŰVES FELADAT

Az állatos témakörnél maradva a gyerekek készítenek egy álarcot a kirakón szereplő állatok képével. A minta alapján vágják ki. /2. melléklet/ Szabadon választható, hogy ki melyik állatot szeretné elkészíteni. A szemek kivágásánál szükséges segítenünk. A hurkapálca ráragasztása ragasztópisztollyal, felnőtt által történjen! A gyerekek kedvük szerint dekorálják, színezzék ki az álarcot!

TALÁLÓS KÉRDÉSEK

A találós kérdéseket Youtube videó alapján kell a gyerekeknek megválaszolni, s aki kitalálja, az emelje fel az elkészített álarcát.

Találós kérdések gyerekeknek válaszokkal - erdei állatok:

<https://www.youtube.com/watch?v=bT7LFK4zPa8>

Melyik állat nem szerepelt a találós kérdésekben, a mesében viszont igen? (macska)

KÖNYVNÉZEGETÉS

A hátralévő időben a gyerekek szabadon nézegethetik a könyvtárban található gyermekkönyveket.

3. ÉRTÉKELÉS

A program végét értékeléssel, dicsérrettel zárjuk. Meghallgatjuk a gyerekek visszajelzéseit. Az elkészített álarcokat a gyerekek hazavihetik ajándékként.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- közösségformálódás igénye
- csoportban való együttműködés megvalósulása
- korosztályuknak megfelelő szókincs használata
- minden résztvevő vegyen részt a foglalkozás feladatmegoldásai során
- képesség fejlesztése

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

1

2

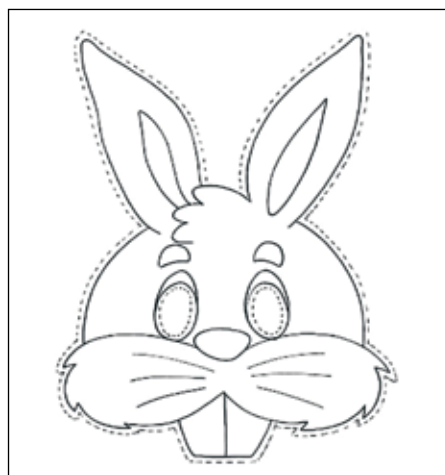

3

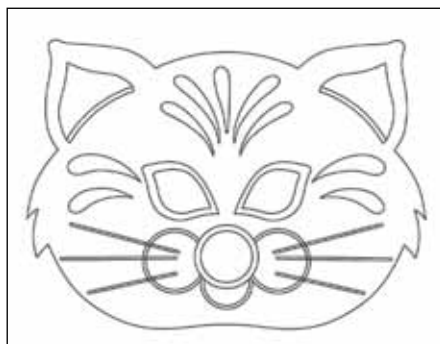

4

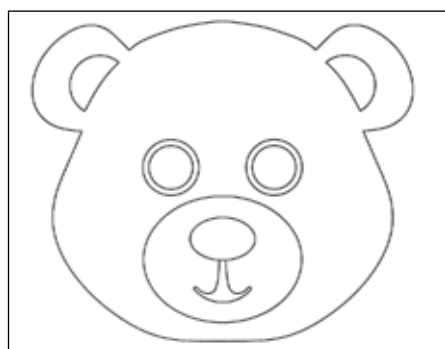
2. melléklet

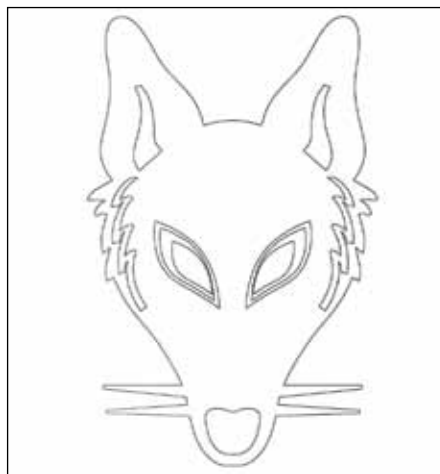
nyuszi álarc

cica álarc

maci álarc

róka álarc

Felhasznált irodalom:

Dréher Ildikó cop. 2008. *Álarcok*. Cser, Budapest.

Internetes források jegyzéke:

1. <https://pixabay.com/hu/photos/medve-grizzly-medve-%C5%91szes-barna-1245807/> [Letöltve: 2021.05.17.]
2. <https://pixabay.com/hu/photos/%C3%A1llat-nyuszi-aranyos-ter%C3%BClet%C3%A9n-f%C5%B1-1853020/-> [Letöltve: 2021.05.17.]
3. <https://pixabay.com/hu/illustrations/fuchs-f%C5%B1-term%C3%A9szet-%C3%A1llati-vad-3416827/> [Letöltve: 2021.05.17.]
4. <https://pixabay.com/hu/photos/macska-relax%C3%A1ci%C3%B3-pet-h%C3%A1zimacska-3040345/> [Letöltve: 2021.05.17.]
5. <https://ro.pinterest.com/pin/410953534741883279/> [Letöltve: 2021.05.17.]

MESÉK MÁTYÁS KIRÁLYRÓL. EGYSZER VOLT BUDÁN KUTYAVÁSÁR

I. PROGRAM ADATAI

Programfejlesztő neve:	Sámson Bernadett
Program időtartama:	60 perc (A foglalkozásra szánt idő és a gyerekek életkora alapján lehet válogatni a feladatokból.)
Célcsoport:	kisiskolás, 3-6. osztály
Résztvevők száma:	10-30 fő (minimum 3 csoportot tudunk kialakítani, hogy a 9 magyar kutyafajtát a csoportok között el tudjuk osztani)

A program során alkalmazott módszerek:

- frontális munka
- egyéni munka
- csoportmunka

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- önálló és rugalmas gondolkodás
- anyanyelvi kommunikáció
- együttműködés másokkal
- közösségi szemléletmód
- problémamegoldás
- kognitív képességek fejlesztése (figyelem, emlékezet, gondolkodás)
- mozgáskoordináció fejlesztése
- önismeret
- szociális kompetenciák, érzékenyítés

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- vetítővászon
- projektor
- számítógép/laptop
- kis hangszóró
- stabil internetkapcsolat
- pendrive

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- szereplők, szereplőkre jellemző tulajdonságok /1. melléklet/
- közmondások szavai /2. melléklet/
- szólások és jelentésük /3. melléklet/
- Állati kvíz feladatlap /4. melléklet/
- magyar kutyafajták, leírásuk /5. melléklet/
- papírok
- borítékok
- tollak

1.3 Előkészületek:

- a projektor és a számítógép beüzemelése
- belépés a KönyvtárMoziba
- a mese beállítása a kezdéshez
- az eszközök kikészítése
- a résztvevők számának megfelelő szék/ülőhely elrendezése
- szabad hely biztosítása
- lehetőség szerint a könyvtár állományából kiemelhetünk a témához kapcsolódó szép- és szakirodalmat, majd a foglalkozás végén a gyerekek figyelmébe ajánlhatjuk

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Fogadás, bemutatkozás
- Egymásra hangolódás játékkal
- Bevezető beszélgetés
- Ráhangolódás a témára
- A mese megnézése
- A szereplők, szereplőkre jellemző tulajdonságok
- Közmondások szavainak helyes sorrendbe rakása
- Szólások és jelentésük párosítása
- Állati kvíz
- Magyar kutyafajták
- Értékelés

A program részletes leírása:

FOGADÁS, BEMUTATKOZÁS

Az érkező gyerekeket köszöntjük, bemutatkozunk, elmondjuk a mai találkozás célját.

EGYMÁSRA HANGOLÓDÁS JÁTÉKKAL

A hangulat oldására, az egymásra hangolódásra szolgál ez az önismeretre épülő játék, mely a többiek jobb megismerését is segítheti.

A gyerekek körben állnak. Az alábbi két feladat közül a foglalkozás vezetője választ egyet (a ráfordított idő függvényében akár mindkettőt eljátszhatjuk).

- a.) A *levegő, föld, víz* szavak közül egy-egy gyerekre mutatva kimondjuk valamilyik szót, melyre a gyereknek egy állatnevet kell mondania, amely abban a közegben előfordul (pl. víz – bálna, levegő – sas, föld – macska).
- b.) A gyerekek terpeszállásban állnak úgy, hogy a lábuk összeérjen a mellettük állóéval. A feladat az, hogy az egymás mellett álló gyerekek lába egyszerre emelkedjen, mozduljon. Kimondjuk az irányt (pl. balra), ekkor minden gyereknek összehangoltan anélkül, hogy a lábaik szétcsúsznának, lépniük kell. Ha nagyon ügyesek, és a feladat már jól megy, akár a tempón is gyorsíthatunk.

A játék végén a székeket átrendezzük a vetítéshez (szembeállítjuk a vászonnal a székeket).

BEVEZETŐ BESZÉLGETÉS

Kérdésekkel próbáljuk felmérni a gyerekek olvasáshoz való viszonyát, hogy szeretik-e a történeteket, s ezzel felhívjuk a figyelmüket a könyvtárra, a könyvekre. Lehetőség szerint hallgassunk meg mindenkit, aki jelentkezik.

Emelje fel a kezét, aki szereti a meséket!

Szokott-e olvasni nekik valaki a családból kisebb korukban?

Emelje fel a kezét, aki rendszeresen olvas meséket, történeteket!

Mi a kedvenc meséjük, könyvük?

Olvastak-e már olyan mesét, történetet, melyben szerepelt állat is?

Mindenkit meghallgatunk, aki jelentkezik.

RÁHANGOLÓDÁS A TÉMÁRA

Elmondjuk, hogy egy mesét nézünk meg Mátyás királyról, aki a hagyomány szerint álruhát öltött, és így tanította móresre a nagyzólag magyar urakat.

Léteznek-e kutyavásárok? (nem)

Mit gondolnak, ha valaki szeretne egy kutyát, akkor milyen lehetőségei vannak? (pl. vásárlás, örökbefogadás)

Mit gondolnak hány kutyafajta van a világon? (közel 400 elismert fajta létezik)

Egyszer volt Budán kutyavásár címből mire következtetnek?

A MESE MEGNÉZÉSE

Megnézzük a Mesék Mátyás királyról: Egyszer volt Budán kutyavásár című filmet a KönyvtárMozi oldalon. (8 perc) <http://konyvtarmoji.hu/filmek.aspx>. (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

A mese megnézése után a létszám függvényében csoportokat alakítunk ki.

SZEREPLŐK, SZEREPLŐKRE JELLEMZŐ TULAJDONSÁGOK

A mese feldolgozása a szereplők személyének, tulajdonságaiknak megbeszélésével kezdődik. Kik voltak a szereplők? Milyen tulajdonságok jellemezték a szereplőket a mesében? /1. melléklet/

A gyerekek vitassák meg, hogy a mesének melyik jelenete tetszett a csoportnak legjobban!

KÖZMONDÁSOK SZAVAINAK HELYES SORRENDBE RAKÁSA

Minden csapatnak készítünk egy borítékot, melyben egy közmondás lesz a megfejtés. A közmondást szavanként feldaraboljuk. A csapatok húznak egy-egy borítékot. Helyes sorrendbe kell rakniuk a szavakat úgy, hogy értelmes közmondást kapjanak. A lapon legyen annyi hely, hogy a megoldást rá tudják írni. Pár percet hagyunk nekik arra is, hogy felkészüljenek a közmondások jelentésének megmagyarázására.

/2. melléklet/

SZÓLÁSOK ÉS JELENTÉSÜK PÁROSÍTÁSA

Minden csapat húz egy lapot, melyen egy szólás szerepel. Jelentésüket mi fogjuk majd felolvasni. Pár perc felkészülési időt adunk nekik, hogy meg tudják beszélni a lapon szereplő szólás jelentését. Az idő letelte után felolvassuk véletlenszerűen az egyik jelentést. Az a csapat, aki a nála lévő szólására ismer, jelentkezik, és felolvassa azt. Ha nem helyes a válasz, akkor rákérdezzünk újra. Felolvassuk ugyanígy a többi jelentést is. /3. melléklet/

ÁLLATI KVÍZ

A csapatoknak kiosztjuk az „Állati kvíz” feladatlapot /4. melléklet/. A gyerekeknek előre határozzuk meg, hogy mennyi idő áll a rendelkezésükre.

A kvíz megoldásainak ellenőrzése után felolvassuk Fekete István Bogáncs című regényéből a kvíz 6. feladatához kapcsolódó részletet (rákérdezhetünk, hogy tudják-e milyen fajta a regényben szereplő Bogáncs, vagy mit gondolnak, melyik magyar fajta lehet):

„...Bogáncs nem volt azonos a bogáncs nevezetű növénnel, amely szép virágával a legelők díszé, s virágja méhek, darazsak, különféle dongók és lepkék közismert találkozóhelye. Bizonyos fajtáját néhol számártövisnek is mondják, ámbár – állítólag a számár is csak akkor nyúl hozzá, ha fáj a hasa, mert még a levele is szúr, mint a veszedelem. Ez a bogáncs tehát szép, de nem hasznos, és egyáltalán nem tudja, hogy ő gyom. Igaz ugyan, hogy Bogáncs sem tudja, hogy ő kutya, mégpedig pumi a javából. Tehát nem puli, hanem pumi, aki ugyancsak a pásztorkutyák felekezetébe tartozik, de belül nyurgább csontozatot, kívül pedig rövidebb szőrt visel. Más különbség nincs köztük, csak hasonlóság, ami a hűséget, okosságot, kitartást és bátorságot illeti.”¹

MAGYAR KUTYAFAJTÁK

A Bogáncsból felolvasott részlet kapcsán kérdezzük meg a gyerekektől, ismernek-e még a pumin kívül más ősi magyar kutyafajtát. Ha ügyesek és tudnak mondani, akkor próbáljuk meg mind a kilencet felsorolni velük. (pumi, puli, mudi, rövidszőrű magyar vizsla, drótszőrű magyar vizsla, erdélyi kopó, magyar agár, kuvasz, komondor)

Beszélgessünk arról, hogy szerintük miért tenyésztettek ki egy-egy kutyafajtát. Mire használhatták őket? (pl. vadászat, terelés, őrzés)

A csapatok húznak az előre elkészített borítékok közül /5. melléklet/, melyek tartalmaznak egy fajtaleírást és egy képet (a kép ne egyezzen meg a leírásban szereplő fajtával). A csapatoknak előre határozzuk meg, hogy mennyi idő áll rendelkezésükre a feladat megoldásához. A fajtaleírást elolvasva ceruza segítségével húzzák alá a lényeges információkat, tulajdonságokat, melyek segítségével kép alapján könnyen felismerhető lesz a kutya. A csapat egy tagot választ, aki szóban, pár mondatban bemutatja a fajtát. A feladat az, hogy a fajta bemutatása után az a csapat jelentkezzen, akinél a hozzá tartozó kép van. Ha rossz válasz érkezik, akkor rávezetjük őket, hogy miért nem illik a kép a leíráshoz, s vagy megkeressük a jó megoldást, vagy tovább folytatjuk a következő fajta bemutatásával.

3. ÉRTÉKELÉS

A foglalkozást zárjuk le egy rövid értékeléssel, dicsérettel, hallgassuk meg a gyerekek visszajelzéseit.

A foglalkozás végén megkérjük a gyerekeket, hogy tegye fel a kezét, aki jól érezte magát a foglalkozáson.

Megkérdezzük, mi tetszett nekik a legjobban, s mi tetszett a legkevésbé.

Megdicsérjük őket a foglalkozáson nyújtott teljesítményükért, s megköszönjük a részvételüket.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- irodalmi- és filmélmény szerzése
- tudásgyarapodás
- fogalmazás gyakorlása
- szóbeli megnyilvánulás gyakorlása
- minden résztvevő vegyen részt a foglalkozás feladatmegoldásai során
- csoportban való együttműködés

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

Szereplők, szereplőkre jellemző tulajdonságok

kapzsiság, kedvesség, hálátlanság, szorgalom, irigység, hiszekenység, segítőkészség, önzés, bátorság, oktalanság, igazságos

- Mátyás király (igazságos, segítőkészség)
- szegény ember (szorgalom, hiszekenység, bátorság)
- nemesek (kapzsiság, hálátlanság)
- gazdag ember (hálátlanság, irigység, önzés, oktalanság)

2. melléklet

Közmondások

- Késő bánat eb gondolat. (az utólagos megbánás semmit sem ér)
- Pénz beszél, kutya ugat. (csak a pénz számít, azzal sok mindent el lehet intézni, a kritikus véleménnyel nem érdemes törődni)
- Mintha a kutyák szájából húzták volna ki. (gyűrött, rendetlen ruhadarab)
- Köti az ebet a karóhoz. (nagyon fogadkozik, mindent ígér, mindennel biztat /valótlan dolgot erősítget, bizonygat)
- Kutyából nem lesz szalonna. (nem valószínű, hogy elhagyja rossz szokásait, megjavul)
- Akinek nincs kutyája, maga ugat este. (anyagi helyzetünk megszabja lehetőségeinket)
- Belejött, mint kiskutya az ugatásba. (nem úgy születünk, hogy mindenhez értünk, gyakorlással belejövünk)
- Egyik kutya, másik eb. (egyformán rossz mind a kettő)

3. melléklet

Közzmondások

Szólás	Jelentés
Lóvá tesz	Átver valakit
Kimutatja a foga fehérjét	Akaratlanul leleplezi magát, gonoszságát
Kedvező szél fújja a vitorláját	Szerencséje van a feladatai elvégzésében
Fabatkát sem ér	Teljesen értéktelen
Két kézzel szórja a pénzt	Esztelenül pazarló ember
A kákán is csomót keres	Mindig beleköt minden apróságba
Bakot lő	Alaposan melléfog, ostobaságot követ el
A széltől is óvják	Túlságosan féltik
Kötélnek áll	Hagyja magát rábeszélni valamire
Lelkére vesz	Nagyon megbántódik, megsértődik
Egy füst alatt	Több feladatot egy fáradtsággal végez el
Fúrja az oldalát a kíváncsiság	Szerfölött kíváncsi valamire

4. melléklet

Állati kvíz

- 1.) Milyen fajtájúak a 101 kiskutya című film sztárjai? (dalmata)
- 2.) Ki az a kutya, akinek a gazdái Károly bácsi és Irma néni? (Frakk)
- 3.) Beethoven nemcsak zeneszerző volt, hanem kutyát is elneveztek róla. Milyen fajtájú ez a híres filmsztár? (bernát-hegyi)
- 4.) Milyen nemű kutya Lassie? (szuka)
- 5.) Hogy hívták Pityke őrmester kutyáját? (Marcipán)
- 6.) Ki írta a Bogáncs című regényt? (Fekete István)

5. melléklet

Magyar kutyafajták, leírásuk

1. Erdélyi kopó²

99

ERDÉLYI KOPÓ

Leírása: Közepes termetű kutya. Feje hosszúkás, szemek kissé keleties metszésű, sötétbarna. Füle a fejéhez simulva lelóg. Háta egyenes, ágyéka feszes, fara kissé lejtős, mellkasa mély, hasa enyhén felhúzott. Végtagjai párhuzamosak, egyenesek. Szőrzete rövid, sűrű. Színe lehet fekete rajzos vagy fekete rajzos fehér foltokkal. Marmagassága 56–62 cm (kan), ill. 52–58 cm (szuka); testtömege 30–35 kg.

Eredete: Magyar fajta. Különböző keleti kopófajtákkal, elsősorban lengyel kopókkal keresztezték.

Tulajdonságai: Jövedelutó, bátor, igénytelen, rendkívül szívós, kitartó, könnyen tanítható. Gazdájához ragaszkodik, ha kell, bátran védelmezi.

Alkalmazása: Eredetileg medvére, vadászóra, hiúzza vadásztak vele, de rókára és nyúlra is használták. Őrő-védő kutyaként vagy kedvtelésből is tartják.

2. Komondor³

181

KOMONDOR

Leírása: Hatalmas testű, méltóságteljes megjelenésű és mozgású, különleges küllemű kutya. Feje hatalmas, de nem durva. Szeme sötétbarna, a hosszú fejszőrrel teljesen eltakarja. Füle lelóg. Fogazata erőteljes, harapása előszerű. Nyaka vastag, izmos, lebernyeg nélküli, háta feszes, rövid, fara kissé csapott, mellkasa mély. Végtagjai oszlopzerűek, párhuzamosak, erőteljes csontozatúak. Farka lelóg, ha figyel, a hátsóalának magasságáig felemeli. Szőrzete hosszú, szalagos, nemeres, gubancos, de lehet zsinóros is. Színe fehér. Marmagassága 68–80 cm (kan), ill. 55–70 (szuka); testtömege 40–60 kg.

Eredete: A legősibb magyar pásztorkutyafajta: származása az ókor homályába vész. Valószínűleg a honfoglaló magyarokkal került a Kárpát-medencébe. Az első írásos dokumentumok 1544-ben említik, egy 1815-ből fennmaradt rajz pedig már a mai típusú, meggyezett komondort ábrázol.

Tulajdonságai: A komondortenyésztés hosszú története során a munkafeltételek kíméletlenek voltak. A kutya vagy győzött, vagy elpusztult: így vált évszázadokon át genetikai tulajdonságává az erős, ellenálló szervezet, a rettenthetetlen küzdőképesség, a méltóságteljes zárkózottság. Kiegészítővel teremtésű, megfontolt, áber, önálló, de nem akaratos, büszke kutya. Gazdájához rendkívül ragaszkodik. Láncra kötni, ok nélkül büntetni nem szabad.

Alkalmazása: Már az ókorban őrző-védő pásztorkutyaként teljesített szolgálatot. A magyarok nomád állattenyésztő őseinek legfőbb vagyona a nyáj volt; ennek védelmét a komondor látta el. Főleg akkor kellett felelősséget vállalnia, amikor a pásztort pihent, tehát éjjel. Onátlon is megvédte a jószágot mindenféle kétéltű és négylábú ellenségtől. Manapság házirozként, majorságok, kertés házak félelmetes védelmezőjeként szerzett hírnevet.

3. Kuvasz⁴

185

KUVASZ

Leírása: Nagy testű, rendkívül jó felépítésű, szép kutya. Feje erőteljes, orrháta egyenes, orrtükre fekete. Fogai nagyok, ollós harapásúak. Szeme ferde metszésű, sötétbarna. Füle lelóg, vége a fejéhez simul. Nyaka izmos, lebernnyeg nélküli. Háta egyenes, feszes, ágyéka széles, rövid, fara mérsékelten lejtős. Mellkasa mély, hasa enyhén felhúzott. Végtagjai párhuzamos állásúak, erőteljes csontúak. Mancsa nagy, ujjai zártak, karmai feketék. Farka lelóg, vége enyhe ívet alkot. Szőrzete közepesen hosszú, durva szálú, hullámos: a fején, a fülein, valamint lábai alsó részén rövidebb. Színe fehér. Marmagassága 71 cm (kan), illetve 66-70 cm (szuka); testtömege 30-52 kg.

Eredete: Ősi magyar fajta, kialakulása ismeretlen.

Tulajdonságai: Megvesztegethetetlen, bátor, könnyen képezhető, hűséges.

Alkalmazása: Egykor őrző-védő szolgálatot teljesített a nyáj mellett. Manapság házőrző lett belőle, de sportkutyának, testőrnek ugyancsak kiváló.

236

4. Magyar agár⁵

199

MAGYAR AGÁR

Leírása: Erős csontozatú, de karcsú kutya. Feje ék alakú, szeme sötétbarna. Füle viszonylag kicsi, visszabicsakló. Törzse hosszú, izmos. Farka a csánkjalél ér. Végtagjai inasak, izmosak. Szőrzete sima, rövid. Színe fekete vagy zsemlyeszínű, de lehet cirmos, foltos, ill. ordas – egyszóval minden ismert agárszínben tenyésztik. A kanok marmagassága 65-70 cm, a szukák néhány cm-rel alacsonyabbak; testtömege 22-31 kg.

Eredete: Ősi magyar fajta. A honfoglaló magyarok hozták magukkal a Kárpát-medencébe. Később többször keresztezték Angliából importált angol agarakkal.

Tulajdonságai: Edzett, tartózkodó természetű, de értelmes, tanulékony.

Alkalmazása: Igazi hajtókutya. Leendő zsákmányát – elsősorban nyulat, de nagyobb vadakat is – éles látásával fedezi fel. A versenypályán tanulékony, fáradhatatlan. Házőrző feladatok ellátására is alkalmas.

5. Drótszőrű magyar vizsla⁶

200

MAGYAR VIZSLA, DRÓTSZŐRŰ

Leírása: Testméretei, -arányai lényegében megegyeznek a rövid szőrű magyar vizsláéval, de a csontozata valamivel erősebb és természetesen szőrminősége is más: drótszerű. Arcorri részén a szőr durva, rövid, az állán szakállt alkot, törzsén és nyakán 3-4 cm hosszú, durva, kemény. Farkát kétharmadára kurtítják, vízszintesen tartja. Színe sötét zsemlyesárga. Marmagassága 57-64 cm (kan), ill. 53-60 cm (szuka); testtömege 22-30 kg.

Eredete: Magyar fajta. A XX. század 30-as éveiben tenyésztették ki: rövid szőrű magyar vizslák almaiban előforduló hosszabb szőrű kölyköket felnevelve drótszőrű német vizslákkal keresztezték.

Tulajdonságai: Intelligens, állhatatos, kitartó, ám néha szeszélyes, makacs. Kissé keményebb mint a rövid szőrű magyar vizsla.

Alkalmazása: Mindenek vadászkutya. Szenvedélyes vízi vadász, kitűnő úszó.

24

6. Rövidszőrű magyar vizsla⁷

201

MAGYAR VIZSLA, RÖVID SZŐRŰ

Leírása: Jó felépítésű, elegáns megjelenésű, közepes nagyságú kutya. Feje szikár, nemes vonalú, szeme egy árnyalattal sötétebb a szőrzete színénél, füle lelóg. Háta egyenes, rövid, ágyéka széles, mellkasa mély, hasa kissé felhúzott. Farkát kétharmadára kurtítják; általában vízszintesen tartja. Végtagjai egyenesek, izmosak. Szőrzete rövid, sűrű, erős szálú. Színe sötét zsemlyesárga. Marmagassága 57-64 cm (kan), ill. 53-60 cm (szuka); testtömege 22-30 kg.

Eredete: Régi magyar fajta, már a XV. században ismerték. Az évszázadok folyamán angol és sárga vizslákkal, német pointerrel, különféle kopókkal keresztezték.

Tulajdonságai: Intelligens, tanulékony, kiegyensúlyozott, ragaszkodó, eléggé érzékeny.

Alkalmazása: Mindenek vadászkutya; erdőben, mezőn, vízben egyaránt remekül dolgozik. Kedvenként is népszerű.

7. Mudi⁸

210

MUDI

Leírása: Közepes termetű, nem túlzottan elegáns megjelenésű kutya. Feje elfekszendő, koponyája kissé domború. Szeme sötétbarna, tekintete élénk, értelmes. Füle hegyes, feláll. Orrtükre fekete. Fogazata szabályos, ollós harapású. Izmos nyaka lebernyeg nélkül, mellkasa hosszú és mély, háta egyenes, feszes, hátrafelé lejt. Fara rövid és csapott, hasa kissé felhúzott. Farka rövid, általában kurtítják, de született farkok nélkül is. Végtagjai egyenesek, pörhuzamosak, izmosak, mancsa gömbölyű, ujjai zártak. Szőrzete a fején és a látaim egészen rövid, teste többi részén valamivel hosszabb, hullámos vagy csigás lefutású. Színe fekete, fekete-fehér, fekete-fehér tarka, de lehet fehér is. Marmagassága 35-47 cm; testtömege 8-13 kg. **Eredete:** A magyar pásztorkutyák közül a legérvidebb múltú fajta. Tenyésztését tulajdonképpen csupán az 1930-as évek elején kezdték el, akkor írták le először pontosabban. Így, ezt megelőzően már a századfordulón feltűnt a nyájak mellett – a puli és a pumi társaságában – egy furcsa, értelmes, rendkívül megbízhatóan dolgozó, álló fülű kutya. Ez volt a mudi... **Tulajdonságai:** Bátor, viszonylag kis termetű ellenére meg lehetőségen rámondás, olykor kifejezetten harapós, mozgékony, villámgyors, áber kutya. Értelmes, engedelmese, könnyen kezelhető. Alkalmazkodóképessége egészen rendkívüli. Azt is a javára írják, hogy korántsem olyan ugató, mint például a puli. **Alkalmazása:** Született pásztorkutya, a terelés egyszerűen a vérében van, arra szinte tanítani sem kell. Mindig áber, mindig tettekre kész, a nyájból egyetlen állatot sem enged elköborodni. Önállóan, parancs nélkül tevékenykedik. Nem ismeri a félelmet, még a hatalmas termetű szürke marhákat is „ráncba szedi”. Jó házőrző, hiszen természeténél fogva idegenséggel szemben bizalmatlan. Tenyésztés szerint vadásznövadászatra is használható. Mindezek dacára jóval kevésbé népszerű, mint a puli vagy a pumi.

8. Puli⁹

275

PULI

Leírása: Közepes termetű, mutatós szőrzetű, erőteljes felépítésű kutya. Feje viszonylag kicsi, arcorri része rövidebb, mint az agykoponyái része. Stopja enyhén ívelt, orrháta egyenes, orrtükre fekete. Fogai nagyok, ollós harapásúak. Színe sötétbarna. Tekintete értelmes, élénk. Füle leíró, nyaka izmos, marja erőteljes, háta egyenes, ágyéka rövid, feszes. Fara kissé lejtő, mellkasa mély, dongás, a környékek ér. Végtagjai egyenesek, pörhuzamosak, jó csontozatúak. Mancsa kicsi, kerekded, ujjai zártak, karmai feketék. Farka a hátra kunkorodik. Szőrzete hosszú, dús, sűrű, hullámos, természetesen hajlamos. Színe fekete, fehér, szürke, fekete és maszkos foltok. Marmagassága 40-44 cm (kan), ill. 37-41 cm (szuka); testtömege 10-15 kg. **Eredete:** Ősi ázsiai pásztorkutya; az első, ezzel kapcsolatos írásos említés és rajz az 1700-as évből származik. Arról tanúskodik, hogy volt a magyaroknak egy lempes szőrű, kis termetű terelőkutya, a az az állat minden bizonnyal a puli lehetett. Modern típusa a századforduló körül formálódott ki. Addig például a puli és a pumi között nem tették különbséget. Fajtaléírása Rautava Emő nevűhöz fűződik. **Tulajdonságai:** Élénk, gyors, fáradhatatlan, áber, tanulókony. A terelés a vérében van, erre szinte tanítani sem kell. Gazdájához leginkább hűséggel ragaszkodik, idegenséggel szemben kifejezetten bizalmatlan. Kiváló őrző-védő tulajdonságokkal rendelkezik. **Alkalmazása:** Tulajdonképpen senki sem tudja, mikor került a puli a pásztorkutyák mellé, de annyi bizonyos, hogy eredeti foglalkozása a terelés volt. Fennmaradását is a pásztorkodó életmódnak, a pusztának köszönhetjük. A magyar pásztor minden időben nagy becsben tartotta, célkitűzésen tenyésztette hűség és segítő-társát. Arra is ügyelt, hogy a nyáj mellett szolgáló őrző-védő ebei – a kuvasz és a komondor – ne keveredjenek terelőkutyaival. Később a mezőgazdaság intenzív fejlődése, a nagy kiterjedésű legelők felszámolása a puli munkáját is megváltoztatta. Lassan kiszorult a nyájak mellől, és házőrző, kedvenc lett belőle.

276

PUMI

Leírása: Közepes termetű, terrieres típusú kutya. Feje elkeskenyedő, arcorri része megnyúlt, orrháta egyenes, orrtükre keskeny. Fogazata ollószarúan záródik. Szeme sötétbarna, ferde metszésű. Füle félig feláll, pontosabban felső egyharmadában előfordícsakilik. Teste négyzetbe rajzolható. Háta rövid és egyenes, ágyéka feszes, fara kissé csapott, mellkasa mély, hasa felhúzott. Farka magasan tűzött, a hátra kunkorodik, általában kurtították. Mellő végtagjai meredek állásúak, a hátulsók kissé hátraállítottak. Mancia gömbölyű, ujjai szorosan záródnak. Szőrzete 4-5 cm hosszú, szállás, gyűrűs vagy tincses szerkezetű. Színe fekete, szürke, fehér, fekő vagy barna. Marmagassága 35-44 cm; testtömege 8-13 kg.

Eredete: Magyar fajta. Származása eléggé homályos; valószínűleg a XVII-XVIII. században alakult ki, mégpedig olyanformán, hogy az ősi pulit keresztteztették különböző, felálló füle francias és német terelő-kutyákkal.

Tulajdonságai: Temperamentumos, bátor, fogós kutya. Rendkívül éber, élénk, a legcsekélyebb „gyenész” zajra is élénken reagál. Szívós, igénytelen, alkalmazkodóképessége kiváló. Nagyfokú urbanizálódása ellenére megőrizte eredeti tulajdonságait.

Alkalmazás: Régebben nyájakat, kondákat tartott, és sok esetben ezt teszi még ma is, ám bator napjainkban inkább tanyákat, kertés házakat őriz. Tenyésztői szerint valósággal életelme a munka, az ember segítése. Nagyszerű képességeinek, jó természetének köszönhetően megszokta a városi viszonyokat is – a nyáj helyett gazdája otthonát, gépkocsiját őriz változatlan buzgalommal.

Hivatkozás:

1. Fekete István 2012: *Bogáncs*. Móra, Budapest. 5.
2. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 1. köt. Axon, Budapest. 134-135.
3. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 1. köt. Axon, Budapest. 232-233.
4. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 1. köt. Axon, Budapest. 236-237.
5. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 2. köt. Axon, Budapest. 24-25.
6. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 2. köt. Axon, Budapest. 24-25.
7. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 2. köt. Axon, Budapest. 26-27.
8. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 2. köt. Axon, Budapest. 36-37.
9. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 2. köt. Axon, Budapest. 114-115.
10. Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 2. köt. Axon, Budapest. 116-117.

Felhasznált irodalom:

Otrokocsi Nagy Gábor 2010: *Magyar szólások és közmondások*. Akkord, Budapest.

Szinák János – Veress István 1984: *Kutyakalauz*. Gondolat, Budapest.

Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 1. köt. Axon, Budapest.

Szinák János – Veress István 1988: *A világ kutyái* 2. köt. Axon, Budapest.

MESÉK MÁTYÁS KIRÁLYRÓL: FURCSA LÁTOGATÓK

I. PROGRAM ADATAI

Programfejlesztő neve:	Gyapay Vera
Program időtartama:	60 perc
Célcsoport:	kisiskolás, 3-4. osztály
Résztvevők száma:	10-30 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- frontális munka, prezentáló ismeretközlő módszer
- szemléltetés
- egyéni munka

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- szociális és állampolgári kompetenciák
- digitális kompetencia
- esztétikai - művészi tudatosság és kifejezőképesség
- ön- és emberismeret
- konfliktuskezelés, problémamegoldás
- önálló és rugalmas gondolkodás
- anyanyelvi kompetenciák
- honismereti kompetenciák
- magyar történelemmel kapcsolatos új ismeretek elsajátítása IKT eszközök segítségével
- a Mátyás királyról szóló történet megismerésével morális személyiségjegyek tudatosítása
- kommunikáció fejlesztése
- kézügyesség, finommotorika fejlesztése
- a pozitív értékrend megerősítése

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- laptop, vagy asztali számítógép
- internetkapcsolat
- projektor
- vetítéshez szükséges felület (vászon)

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- pergamen sablonok nyomtatása, résztvevőként 1 db /2. melléklet/
- kalligrafikus abc sablonok nyomtatása, résztvevőnként 1 db /3. melléklet/
- ollók
- íráshoz eszközök (ceruzák, filctollak)
- tabletek
- Magyarország megyéi alkalmazás telepítése a tabletekre google play alkalmazásból: Magyarország megyéi:
https://play.google.com/store/apps/details?id=appinventor.ai_informatika_niai.MagyarországMegyei&hl=hu

1.3 Előkészületek:

- eszközök előkészítése
- internetkapcsolat ellenőrzése
- tabletek feltöltöttségének ellenőrzése
- belépés a KönyvtárMoziba
- a mese beállítása a kezdéshez

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Köszöntés, bemutatkozás
- Yorknak volt egy hercege - könyvtármozira hangoló játék
- A mese megtekintése
- Időgép – drámajáték
- Pergamenkészítés – kézműves tevékenység
- Kvízzjáték – ismerkedés honismereti alkalmazással (Magyarország megyéi)

A program részletes leírása:

FOGADÁS, BEMUTATKOZÁS

Köszöntjük a csoportot, és rövid bemutatkozás után bemelegítő játék következik.

YORKNAK VOLT EGY HERCEGE

A gyerekek körbe állnak úgy, hogy kényelmesen tudjanak mozogni, a foglalkozást tartó személy beáll a kör közepére. A játékot először elmutogatjuk a gyerekeknek, ahogy az egyes sorok végén zárójelekben olvashatjuk, és a mozdulatokat a mellékelt képeken is megtekinthetjük /1. melléklet/, majd másodszorra nagyon lassan együtt megismételjük. A következő ismétlésnél kicsit gyorsabban játszunk el a mondókát, és egyre gyorsítunk, amíg ki nem fullad a társaság (általában 7-8 kört érdemes lejátszani). A játékot az alábbi linken is megtekinthetjük: <https://www.youtube.com/watch?v=WBjZnKf6dY>

Yorknak volt egy hercege, (hüvelykujjakat felfelé mutatni, előre egyenes karral)

tízrezs a serege. (10 ujjunkat felfele mutatni, előre egyenes karral)

Felmentek a hegyre, (nyújtózva, felfele kinyújtott karral)

Lementek a völgybe. (leguggolva, kezekkel lábak előtt érintve a földet)

Felmentek, hát fent voltak, (nyújtózva, felfele kinyújtott karral)

lementek, hát lent voltak. (leguggolva, kezekkel lábak előtt érintve a földet)

Fent sem voltak, (nyújtózva, felfele kinyújtott karral)

lent sem voltak, (leguggolva, kezekkel lábak előtt érintve a földet)

otthon voltak. (egyenesen állva mellkas előtt összefonjuk a karjainkat)

A MESE MEGNÉZÉSE

A bevezető játék után a gyerekek leülnek, a film megtekintése előtt rövid beszélgetést kezdeményezünk Mátyás királyról. Megkérdezzük a gyerekeket, szerintük miért hívták igazságosnak, Magyarországon van-e király jelenleg, ha igen, kicsoda? Szerette-e Mátyás király a művészeteket, járt-e könyvtárba?

Megnézzük a Mesék Mátyás királyról: Furcsa látogatók című mesét a KönyvtárMozi

oldalon. <http://konyvtarozsi.hu/filmek.aspx> (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

IDŐGÉP

Egy drámajátékkal vezetjük vissza az időben a gyerekeket az emlékezetükre és a fantáziájukra hagyatkozva.

Leülünk körbe, majd kérjük meg a csoporttagokat, hogy sorban mondják el, ha az ő életükről készítené valaki filmet, kit kérne fel a jelenlevők közül, hogy az ő szerepét játssza el, és miért? Közöljük, hogy most egy érdekes időjáték következik.

Rengeteg fantasztikumról hallani mostanában, mi is az időgéppel visszamegyünk egy korábbi időbe, nem túl messze. Próbáljuk felidézni magunkban, milyenek voltunk három-négy évvel ezelőtt. Milyen volt a külsőnk, mi változott azóta? Egyenként mindenki elmondja, hogy hogyan nézett ki, mit csinált, mi volt a legjellemzőbb tevékenysége, s mi az, ami más volt, mint a mostani.

A lényeg: emlékezetben visszapörgetni az idő kerekét, és bemutatni magunkat, hogy milyenek voltunk három-négy évvel ezelőtt. Meg lehet próbálni, hogy ki-kik megjeleníti a korábbi énjét, eljátssza, hogy milyen volt a mozgása, beszéde, tempómentuma.

Más változatban: az időgépet nem három-négy évvel forgatjuk vissza, hanem száz évvel. Mi lettem volna, ha száz évvel ezelőtt élek? Milyen volt a környezet, amelyben éltem, milyen volt az öltözetem? Mesélhetünk Mark Twain könyvéről, amelyben egy jenki Artúr király udvarában ébred fel, s ebből igen érdekes és váratlan dolgok következnek.

Ezután elmeséljük, hogy egy konkrét korba megyünk vissza az időgéppel Mátyás király korába.

Képzeld el, hogy kódexkészítő tanoncok vagyunk Mátyás király udvarában, és gyakorolnunk kell a kalligrafikus írás művészetét!

Tisztázzuk a szükséges fogalmakat: - kódex, kalligráfia, Corvina.

Kódex: „Kézzel írott könyv, amit két kemény, bőrral bevont, kapcsokkal erősített fátáblába kötöttek. A név a latin *codex* szóból származik, aminek a jelentése: fatörzs, fátábla, könyv, irat, jegyzék. Keletkezési koruk a Kr. u. 4–16. szd. A 13. szd-ig csak pergamenre, a közhasználatra szántakat később papírra is írták. Jellegzetességük a fejezetek, bekezdések kezdőbetűjének a díszítése (iniciálé). Eleinte egyszerűen pirossal, majd pirossal és kézzel, később arannyal, több színnel festették, virágokkal, indákkal, a betűvonalak mentén futó palmettákkal díszítették. A nagyra méretezett betűben figurális vagy jelenetes díszítéseket helyeztek el.”¹

Kalligráfia: szépírás, a szépírás művészete.

Corvina: „Mátyás király könyvtára a XV. sz. második felében. Ósnyomtatványokat és feltevések szerint mintegy 500 db díszes kiállítású, kézzel írt, ill. festett kódexet tartalmazott. A könyvtár gyűjtési körébe tartoztak a szokásos vallásos könyveken kívül az irodalmi, történelmi, grammatikai, szónoklattani, filozófiai, csillagászati, növénytani, földrajzi munkák. Magyar nyelvű és magyar vonatkozású - művekről is vannak - ada-

taink, de azok a Corvina pusztulása során megsemmisültek. Mire a törökök Budát elfoglalták, a Corvinák legértékesebb részét már széthordták. A Bécsben, Velencében, Konstantinápolyban őrzött Corvinákból hazánk jelentős anyagot kapott vissza a XIX-XX. sz.-ban.”²

PERGAMEN KÉSZÍTÉS

Egy kézműves foglalkozás keretében gyakoroljuk a gyerekekkel a kalligrafikus írást, melynek során elvihető ajándék készül.

Minden gyerek kap egy-egy előre lefénymásolt pergamen- és egy kalligrafikus abc mintát, mellé íróeszközöket.

A feladat, hogy saját nevüket próbálják meg a lehető legszebben leírni a minták alapján.

JÁTÉK HONISMERETI ALKALMAZÁSSAL

A gyerekek Magyarország megyéivel, megyeszékhelyeikkel ismerkednek a feladat során.

Két-három fős csoportokat alakítunk ki, majd csoportonként egy tabletet osztunk ki. Tabletek hiányában okostelefont is használhatunk, az alkalmazás kompatibilis android és ios rendszerekkel.

A gyerekeknek az alkalmazás segítségével első körben meg kell határozniuk, mely megyét mutatja a térképen a rendszer /4. melléklet/, majd ha ez sikerült, utána a megyeszékhelyeket kell beazonosítani. Szükség esetén a gyerekek a könyvtár állományában kereshetnek térképeket, könyveket, melyek segítségével könnyebben beazonosíthatják Magyarország megyéit, megyeszékhelyeit.

3. ÉRTÉKELÉS

„A mai napban az tetszett...” – közös beszélgetés során a résztvevők, és a foglalkozás-vezető is értékeli a programot, mennyire sikerült megismernünk Mátyás király korát, szívesebben élnének-e a középkorban, nehéz volt-e a kalligrafikus írás elsajátítása?

Megköszönjük a diákoknak a részvételt, ajándékol mindenki kap egy dicséret kártyát /5. melléklet/, melyeket véletlenszerűen osztunk ki mindenkinek.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- könnyen, toleráns módon működjenek együtt minden résztvevővel
- minden résztvevő vegyen részt a foglalkozás játékaiban, feladatmegoldásai során
- tudás és információ átadása kiegészítve pozitív tulajdonságokat erősítő készségek fejlesztésével.

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

Yorknak volt egy hercege - képsor

1. Yorknak volt egy hercege

2. Tízezres a serege

3. Felmentek aへgyre

4. Lementek a völgybe

5. Felmentek, hát fent voltak

6. Lementek, hát lent voltak

7. Fent sem voltak

8. Lent sem voltak

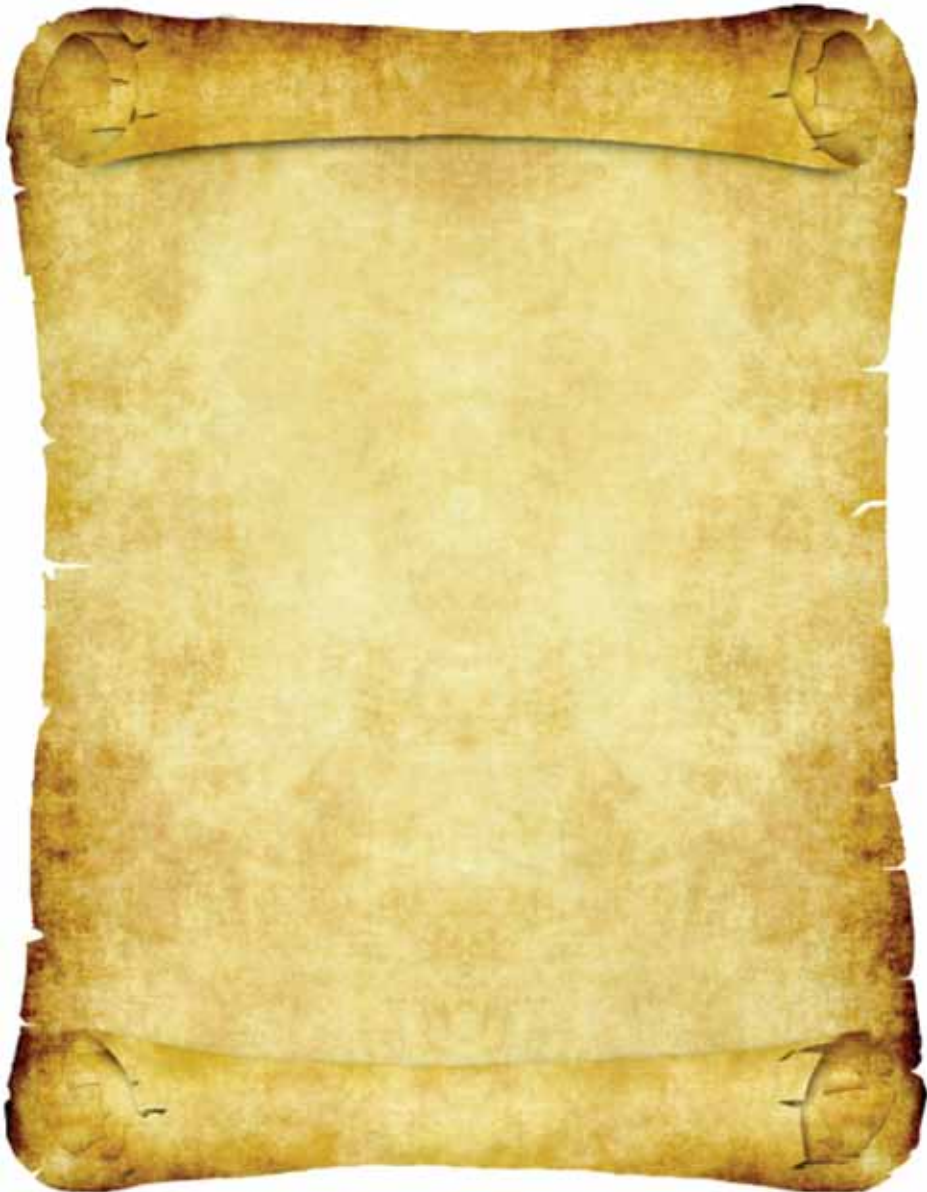

9. Otthon voltak

2. melléklet

Pergamen minta

a, á, b, c, cs, d, e, é, f, g,
gy, h, i, í, j, k, l, ly, m,
n, ny, o, ó, ö, ő, p, r, s, sz,
t, ty, u, ú, ü, ű, v, x, xs.

Trott betűk.

A, Á, B, C, Cs, D, E, É, F,
G, Gy, H, I, Í, J, K, L,
Ly, M, N, Ny, O, Ó, Ö,
Ő, P, R, S, Sz, T, Ty, U,
Ú, Ü, Ű, V, X, Xs.

4. melléklet

Magyarország megyéi

Magyarország megyéi

Székhely: Salgótarján

Válaszd ki a jelölt megye nevét!

Nógrád	Borsod-Abaúj-Zemplén
Vas	Csongrád-Csanád
Békés	Komárom-Esztergom

OK: 0 HIBA: 0

5. melléklet

Dicséretkártyák

Hivatkozás:

1. <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztyen-bibliai-lexikon-C97B2/k-C9FFD/kodex-CA108/> [Letöltve: 2020.09.09.]
2. <http://www.kislexikon.hu/corvina.html> [Letöltve: 2020.09.09.]

Felhasznált irodalom:

1. Dömsödy Andrea – Kámán Veronika 2015. *Segédletek a webes műhelymunkához. Könyvtárpedagógiai jó gyakorlatok tudástranszfere. Jó gyakorlatok az iskolai könyvtári bázison c. OFI-KTE-EKF konferencia. Web-es alkalmazások és/vagy mobil eszközök az információs műveltség fejlesztésében, a könyvtárhasználóvá nevelésben – műhelymunka.* KTE, Bp.
2. Egervári Dóra 2011. *Információs kompetenciáink.* In: Sipos Anna Magdolna - Zalay Szabolcs - Mészárosné Szentirányi Zita (szerk.): *A kultúra anatómiája, a kultúra anatómusa: Tanulmánykötet a 65 éves Agárdi Péter tiszteletére.* PTE FEEK, Pécs, 50-61.
3. Mark Twain cop. 2015. *Egy jenki Arthur király udvarában.* Holnap, Bp. Budapest.

Internetes források jegyzéke:

1. <https://hu.depositphotos.com/stock-photos/pergamen.html?searchparams=eyJjdGYiOjF9> [Letöltve: 2020.08.25.]
2. <https://grafo.consul.hu/az-iras/> [Letöltve: 2020.08.25.]
3. <http://budapest.imami.hu/nyomtathato-tolltarto-uzenetek> [Letöltve: 2020.09.09.]

VÍZIPÓK-CSODAPÓK 13. ŐSZI SZÉL

(Bálint Ágnes, Kertész György)

I. PROGRAM ADATAI

Programfejlesztő neve:	Tóth Renáta
Program időtartama:	50 perc
Célcsoport:	óvodás közép- és nagycsoportos korosztály
Résztvevők száma:	10-20 fő

A program során alkalmazott módszerek:

- kooperatív struktúrák
- csoportos munka feladatok
- páros munka
- frontális, prezentáló, ismeretközlő módszer a foglalkozás vezetőjétől
- slow work („időt hagyni, lassan dolgozni” - típusú feladatok alkalmazása)

Csoport(os)munkánál fontos: a csoportalakításnál fontos, hogy irányított legyen. A foglalkozásvezető jelöli ki, hogy milyen módon történjen a csoportalakítás.

Páros munkánál fontos: irányítottság a foglalkozásvezető részéről. Ne a véletlenre, vagy korábbi jó barátságra - kapcsolatokra bízunk, mert így nem érvényesül a differenciált csoportalakítás. Lehetőséget kell biztosítani, hogy a gyengébben teljesítő tanuló egy „ügyesebbel” összekerülve jobban szerepelhessen!

A program során elsajátítandó kompetenciák:

- anyanyelvi kommunikáció, a hallott, látott mesefilm információinak azonosítása, emlékezetből történő felidézése
- képesség a szövegalkotásra szóban és írásban; a fogalmazási készségének bővítése, a hallott szövegben a lényeglátás, szövegkohézió felismerése
- szókincsbővítés
- mozgóképkultúra fejlesztése
- figyelem, önkifejezés, képzelet, gondolkodás elősegítése
- állat és növényismeret, környezetvédelmi ismeretek, természettudatosság tárogatása
- türelem és társas elfogadás
- közösségi szabálytudat, társas kapcsolatok fejlesztésére
- kommunikációs ismeretek befogadása és alkalmazása
- kreatív alkotótechnikák megismerése

II. FOGLALKOZÁSVÁZLAT

1. A PROGRAM ELŐTTI SZERVEZÉSI FELADATOK, TECHNIKAI ELŐKÉSZÜLETEK:

1.1 Szükséges technikai feltételek:

- vetítővászon
- projektor
- számítógép/laptop
- hangfal
- stabil internetkapcsolat

1.2 Eszközök a foglalkozáshoz:

- vetítéshez: szőnyeg, kanapé, babzsák, ülőke, párna
- kézműves foglalkozáshoz: asztal, szék
- ceruza, zsírkréta, filccsomag, dekorációs anyagok
- hőlégballon sablon színes mintás lapokból, cérna, folpack vagy alufólia henger felvágva

1.3 Előkészületek:

- a projektor és a számítógép beüzemelése
- belépés a KönyvtárMoziba
- a mese beállítása a kezdéshez
- a foglalkozás során használt eszközök előkészítése
- a résztvevők számának megfelelő mozis élményhely (babzsák, kanapé, szőnyeg, ülőke) elrendezése
- kézműves foglalkozáshoz asztal és szék előkészítése

A terem elrendezése:

- alkalmas legyen arra, hogy a vetítést mindenki kényelmesen, egymást nem zavarva nézhesse (babzsák fotelek, kanapé, szőnyeg, párnák, ülőke, stb.)
- a kézműves foglalkozás helyszínének kialakítása (asztal, szék)

2. A PROGRAM TANANYAGÁNAK ÉS FELDOLGOZÁSÁNAK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A program forgatókönyve:

- Köszöntés, bemutatkozás
- Mozgásos rímjáték
- Ráhangolódás
- A mese megnézése
- Kirakó
- Tudod a választ?
- Kézműves program
- Értékelés, elköszönés

A program részletes leírása:

KÖSZÖNTÉS, BEMUTATKOZÁS

A foglalkozásra érkező gyerekeket köszöntjük, bemutatkozunk, elmondjuk a találkozás célját, programját.

MOZGÁSOS JÁTÉK

Bevezetésként és a gyerekek egymásra hangolódásához játszunk egyet.

A játék neve: Csősz bácsi. Megkérdezzük a gyerekeket, tudják-e hogy ki a csősz, és mit csinál?

A csősz, vagy kerülő, hivatalosan mezőőr, a mezők, rétek, legelők és egyéb gazdasági területek őrzésével megbízott, rendszerint felesketett és gyakran külön jelvénnel ellátott személy. A szőlőcsősz (akit rendszerint augusztus–november hónapokra fogadtak fel) a lopások és a szőlőhegyre tévedt háziállatok kártevése esetén a hegytörvények értelmében járt el, míg a madarak és rágcsálók ellen saját maga által készített riogató eszközökkel védte a szőlőt.¹

Miután megbeszéltük a csősz fogalmát, eljátsszuk a mozgásos játékot.

Egy gyereket kiválasztunk, ő lesz a csősz. Néhány méterre, szemben a többiekkel bekötött szemmel ül egy széken. Előtte a földön egy kulcscsomó, azt őrzí (bármilyen más tárgy is lehet). A játékvezető hang nélkül int egy gyereknek, aki lopakodva a csőszhez oson és halkan megpróbálja elcsenni a kulcsot. Ha a csősz zajt hall, azonnal odakap, így elfoghatja a tolvajt. Ha elkapta, helyet cserélnek, új tolvajt hívnak. Ha nem sikerül elkapnia, marad ő a csősz. (Három-négy sikertelen elkapás után cseréljük játékost.)

RÁHANGOLÓDÁS

A gyerekeket a bemutatott mese témájára készítjük fel, kedvet csinálunk a történet-hez, kíváncsivá, motiválttá tesszük őket.

- Találd ki, melyik évszakra gondolkodok? A gyerekeknek ki kell találniuk, hogy milyen évszakra gondol a foglalkozásvezető a következő szavakat hallva: ilyenkor érik a szőlő, hidegebbek a reggelek, korábban sötétedik, gyakran van köd, a madarak elindulnak vándorútra, a fák lehullatják a leveleiket, gyakran találhatsz gesztenyét is a fák alatt stb. A megfejtés az őszi.
- Kérdezzük meg a gyerekeket, hogy szoktak-e a természetben kirándulni? Milyen helyeken jártak már? (erdő, hegyek, rét, tópart, folyópart) Milyen állatokkal találkoztak? (madarak, béka, pók, őz)
- Állatos mesék: Ismernek-e a gyerekek olyan meséket, melyek természeti helyszíneken játszódnak? Sorolják fel, ami eszükbe jut! (pl. Az erdő kapitánya; Bogyó és Babóca; Vuk; Bambi; Túl a sövényen; Nagyon Vadon; Dr. Bubó stb.)

A MESE MEGNÉZÉSE

Megnézzük a Vízipók-csodapók 13. Őszi szél című mesét a KönyvtárMozi oldalon. <http://konyvtar MOZI.hu/filmek.aspx> (Kiválasztjuk a filmet, a kék nyílra kattintunk, s a település azonosítójával, jelszavával tudjuk elindítani.)

KIRAKÓ

A gyerekeket két csoportra osztjuk és megkérjük őket, hogy rakják össze, és ragasz- szák fel egy-egy rajzlapra a kiosztott kirakó darabjait. Előre feldaraboljuk a képeket a gyerekek korának megfelelő nagyságú darabokra. /1. és 2. melléklet/

TUDOD A VÁLASZT? /3. melléklet/

A gyerekeket két csoportra osztjuk, és kvízkérdéseket teszünk fel nekik a meséhez kapcsolódóan. A leggyorsabban helyesen válaszoló csoport Vízipók és Keresztespók karton kártyát kap. /4. melléklet/

KÉZMŰVES PROGRAM

A meséhez kapcsolódóan papír hőlégballont készítünk a gyerekekkel. Kiosztjuk az előre elkészített színes, mintás papírból kivágott hőlégballonsablont. /5. melléklet/. A kosár része folpack vagy alufólia henger eldarabolva.

3. ÉRTÉKELÉS

„A mai napban az tetszett...” mondatot egészítik ki a gyerekek, ezzel értékelve a foglalkozást egyéni vélemények megfogalmazásával. Melyik játék tetszett? Mik voltak az érdekes feladatok? Tetszett a mese? Szívesen vennél részt még KönyvtárMozi foglalkozáson?

Megköszönjük a gyerekeknek a munkájukat, és elbúcsúzunk tőlük.

III. VÁRT EREDMÉNYEK

- közösségi szemlélet kialakulása
- irodalmi- és filmélmény szerzése
- tudásgyarapodás/ismeretbővítés
- szóbeli megnyilvánulás erősítése
- csoportmunka fejlesztése
- elfogadás, érzékenyítés fontossága
- együttgondolkodás, közös feladatmegoldásban való részvétel

IV. MELLÉKLETEK

1. melléklet

1. Kirakó Vízipók csodapók

1

2. melléklet

2. Kirakó Vízipók csodapók

2

3. melléklet

Tudod a választ?

(Kvízkérdések a Vízipók csodapók: Az őszi szél című meséhez)

1. Melyik évszakban játszódik a mese? (ősz)
2. Milyen helyszínen játszódik a történet? (tó és környéke)
3. Milyen állat hívja Keresztespókot az őszi pók találkozóra? (katica)
4. Hová készülnek az állatok, és miért? (délre, mert ott meleg van)
5. Mivel szeretnének utazni? (hőléggallon)
6. Miből készült a ballon? (sodrott pókfonal, és válogatott fűszálak)
7. Mi történt a ballonnal? (lezuhant)
8. Mi történt Keresztespókkal? (segíteni akart a ballon repülésénél, de az magával vitte)

4. melléklet

Karton kártya

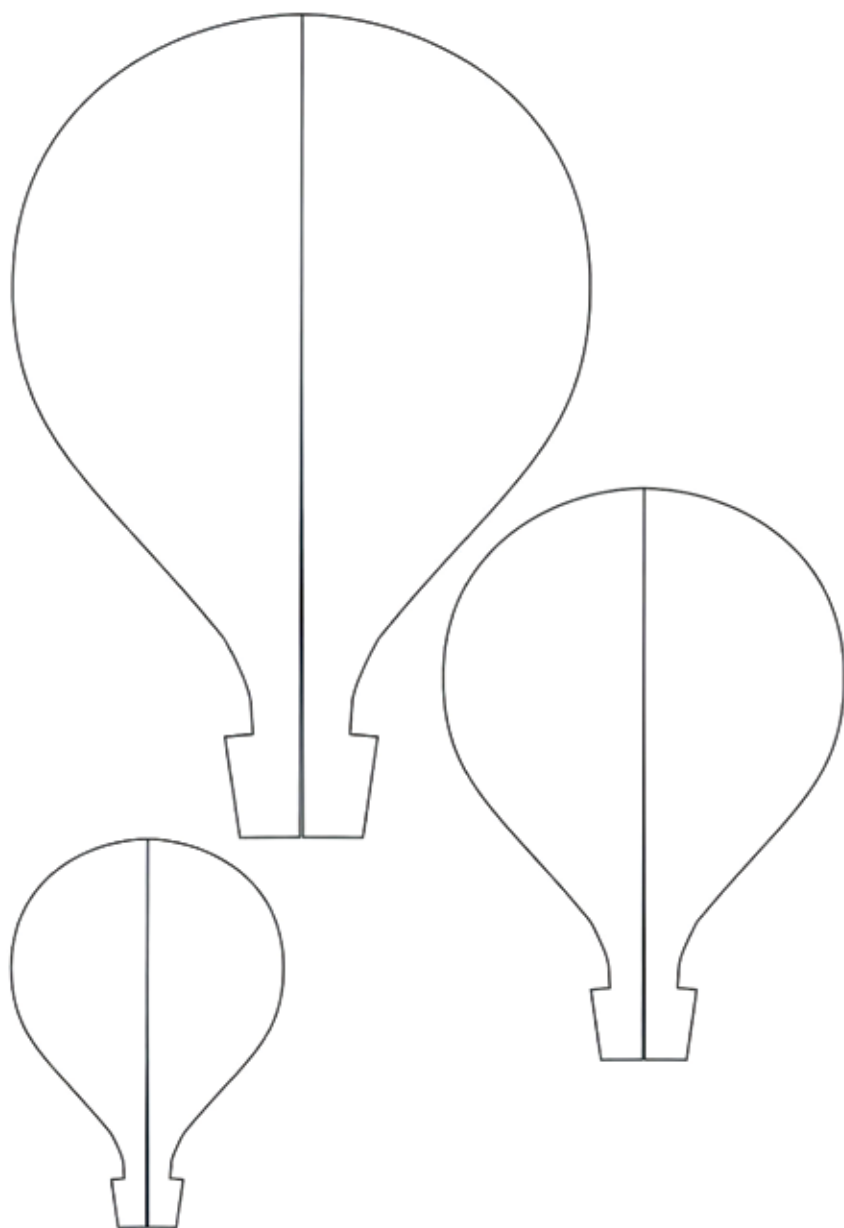

4

5. melléklet

Hőléggballon sablon

Hivatkozás:

1. [https://hu.wikipedia.org/wiki/Cs%C5%91sz_\(foglalkoz%C3%A1s\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Cs%C5%91sz_(foglalkoz%C3%A1s)) [Letöltve: 2021.06.10]

Felhasznált irodalom:

Facskóné Németh Csilla-Takácsné Kiss Anikó 2017. *Játéközőn*. Logopédiai Kiadó, Budapest.

Internetes források jegyzéke:

1. <https://www.rajzfilmhirek.hu/vizipok-csodapok-teveben-idopontok/> [Letöltve: 2021.06.14] (1. kirakó)
2. <https://port.hu/adatlap/sorozat/tv/oszi-szel-oszi-szel/vizipok-csodapok-vizipok-csodapok/episode-245298> [Letöltve: 2021.06.14] (2. kirakó)
3. <https://www.rajzfilmhirek.hu/vizipok-csodapok-kviz-hany-jo-valaszt-adsz/> [Letöltve: 2021.06.14] (kvíz)
4. <https://port.hu/adatlap/sorozat/tv/oszi-szel-oszi-szel/vizipok-csodapok-vizipok-csodapok/episode-245298> [Letöltve: 2021.06.14] (kartonkártya)
5. <https://hu.pinterest.com/pin/577023771002264722/> [Letöltve: 2021.06.14] (hőlégballon sablon)
6. <https://www.momwithfive.com/hu/2018/04/10/szines-vidam-holegballonok-papirbol/> [Letöltve: 2021.06.11] (hőlégballon leírás)
7. <http://sucika67.blogspot.com/2016/11/80-nap-alatt-fold-korul-kreativan.html> [Letöltve: 2021.06.14] (hőlégballon leírás)

Kiadja
DEÁK FERENC MEGYEI ÉS VÁROSI KÖNYVTÁR
8900 Zalaegerszeg, Deák tér 6.
Tel.: 06 92 311 342; 06 92 310 822
www.dfmvk.hu e-mail: info@dfmvk.hu

Felelős kiadó
KISS GÁBOR
2021

Sorozatterv, borító tervezése, műszaki szerkesztés, nyomdai előkészítés
ORBÁN ILDIKÓ

Nyomdai munkák, kötészet
YELOPRINT KFT.
9700 Szombathely, Géfin Gyula u. 11-13.

Készült
B/5-ös méretben,
200 pld-ban

